

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN
TUOMIO (toinen jaosto)

23 päivänä marraskuuta 2004 *

Asiassa T-166/98,

Cantina sociale di Dolianova Soc. coop. rl, kotipaikka Dolianova (Italia),

Cantina Trexenta Soc. coop. rl, kotipaikka Senorbì (Italia),

Cantina sociale Marmilla — Unione viticoltori associati Soc. coop. rl, kotipaikka Sanluri (Italia),

Cantina sociale S. Maria La Palma Soc. coop. rl, kotipaikka Santa Maria La Palma (Italia), ja

Cantina sociale del Vermentino Soc. coop. rl Monti-Sassari, kotipaikka Monti (Italia),

edustajinaan asianajajat C. Dore ja G. Dore, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajina,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään aluksi F. Ruggeri Laderchi ja A. Alves Vieira, sittemmin A. Alves Vieira ja L. Visaggio, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jossa kantajat vaativat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan nojalla (josta on muutettuna tullut EY 230 artikla) kumoamaan komission 31.7.1998 päivätyn kirjeen, jossa on kieltäydytty maksamasta etukäteistislausta koskevia tukia viinivuoden 1982/1983 osalta suoraan kantajille, tai EY:n perustamissopimuksen 175 artiklan nojalla (josta on muutettuna tullut EY 232 artikla) toteamaan komission syyllistyneen lainvastaiseen laiminlyöntiin, taikka toissijaisesti EY:n perustamissopimuksen 178 artiklan nojalla (josta on tullut EY 235 artikla) velvoittamaan korvaamaan vahinko, jonka kantajien väitetään kärsineen komission toiminnan johdosta,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. Pirrung sekä tuomarit A. W. H. Meij ja N. J. Forwood,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä sekä 14.9.2000 ja 10.2.2004 pidetyissä istunnoissa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- 1 Viinin yhteisestä markkinajärjestelystä 5 päivänä helmikuuta 1979 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 337/79 (EYVL L 54, s. 1),¹ sellaisena kuin se on muutettuna 27.7.1982 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2144/82 (EYVL L 227, s. 1), 11 artiklan 1 kohdassa säädetään, että kunakin viinivuonna voidaan ottaa käyttöön pöytäviinin sekä pöytäviinin valmistukseen soveltuvan viinin etukäteistislaus.
- 2 Asetuksen N:o 2144/82² kuudennen perustelukappaleen mukaan asianomaisten tuottajien tulojen lisäämiseksi niille on katsottu aiheelliseksi tietyin edellytyksin taata pöytäviinin vähimmäishinta sekä tätä varten varata tuottajalle erityisesti mahdollisuus toimittaa tuottamansa pöytäviini tislattavaksi taattuun vähimmäishintaan tai ryhtyä muuhun asianmukaiseen myöhemmin päätettävään toimenpiteeseen.
- 3 Komissio antoi 15.9.1982 asetuksen (ETY) N:o 2499/82 etukäteistislausta viinivuonna 1982/1983 koskevista säännöksistä (EYVL L 267, s. 16).³

1 — Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

2 — Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

3 — Tässä ja jäljempänä tuomiossa esitetyt lainaukset asetuksesta on suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

- 4 Kyseisen asetuksen 1 artiklan 1 kohdan mukaan tuottajien, jotka haluavat tislauttaa viininsä asetuksen N:o 337/79 11 artiklan mukaisesti, on tehtävä toimitussopimukset hyväksytyjen tislaajien kanssa sekä esitettävä nämä sopimukset kansalliselle interventioelimelle. Kyseisen asetuksen 1 artiklan 3 kohdan mukaan, sellaisena kuin se on muutettuna, näillä sopimuksilla on oikeusvaikutuksia kyseisen asetuksen nojalla vain silloin, kun sen jäsenvaltion interventioelin, jossa viini oli sopimuksen tekohetkellä, on hyväksynyt sopimukset viimeistään 20.3.1983.
- 5 Asetuksen N:o 2499/82 21 artiklan 1 kohdassa, sellaisena kuin se on muutettuna, jäsenvaltiot veloitetaan ilmoittamaan komissiolle hyväksytyihin tislaussopimuksiin merkityt viinimäärät viimeistään 15.4.1983.
- 6 Asetuksen N:o 2499/82 4 artiklan mukaan viini voidaan tislata vasta sopimuksen tai sopimuksesta tehdyn ilmoituksen hyväksymisen jälkeen.
- 7 Kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdassa vahvistetaan tislattavaksi toimitettujen viinien vähimmäisostohinta.
- 8 Asetuksen N:o 2499/82 kahdeksannen perustelukappaleen mukaan tämä hinta ei yleensä mahdollista tislaamalla saatujen tuotteiden myymistä markkinaehdoin. Asetuksessa on näin ollen säädetty korvausmenetelmä, jossa interventioelin maksaa tuen, jonka suuruus on määritetty kyseisen asetuksen 6 artiklan ensimmäisessä ja toisessa kohdassa.

- 9 Kyseisen asetuksen 11. perustelukappaleen mukaan on säädettävä, että tuottajille taattu vähimmäishinta maksetaan niille pääsääntöisesti määräajassa, jonka johdosta ne voivat saada vähimmäishintana tuloa, joka vastaa sitä tuloa, jonka ne olisivat saaneet, jos kyse olisi ollut kaupallisesta myynnistä. Näin ollen on välttämätöntä aikaistaa kyseisestä tislauksesta maksettavien tukien maksamista mahdollisimman paljon, kuitenkin siten, että toimenpiteiden sujuminen taataan asianmukaisella vakuusjärjestelmällä. Jotta kyseisen menettelyn tavoite voitaisiin saavuttaa täysimääräisesti jäsenvaltioissa, on myös säädettävä eri jäsenvaltioiden hallintojärjestelmiin mukautetuista yksityiskohtaisista säännöistä, jotka koskevat tukien ja ennakkojen maksamista.
- 10 Asetuksen N:o 2499/82 8 artiklassa säädetään, että viinien vähimmäisostohinnan maksamisen sekä interventioelimen maksaman tuen osalta jäsenvaltiot voivat valintansa mukaisesti soveltaa jompaakumpaa kyseisen asetuksen 9 ja 10 artiklassa tarkoitetuista menettelyistä. Italian tasavalta on päättänyt soveltaa alueellaan 9 artiklan mukaista menettelyä.
- 11 Asetuksen N:o 2499/82 9 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tislaaja maksaa tuottajalle 5 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetun vähimmäisostohinnan 90 päivässä [koko viinimäärän tai tilanteesta riippuen kunkin viinierän] saapumisesta tislaamoon.

2. Interventioelin maksaa tislaajalle 6 artiklassa tarkoitetun tuen 90 päivässä todisteen esittämisestä siitä, että sopimukseen merkitty koko viinimäärä on tislattu.

Tislaajan on toimitettava interventioelimelle todiste siitä, että se on maksanut 5 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetun vähimmäisostohinnan 1 kohdan mukaisessa määräajassa — — . Jos tätä todistetta ei ole toimitettu 120 päivässä ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetun todisteen esittämisestä, interventioelin perii maksetut määrät takaisin. — — ”

12 Kyseisen asetuksen 10 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tislaajan on maksettava tuottajalle ainakin 5 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetun vähimmäisostohinnan sekä 6 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetun tuen välinen erotus 30 päivässä [koko viinimäärän tai tilanteesta riippuen kunkin viinierän] saapumisesta tislaamoon.

2. Interventioelimen on maksettava tuottajalle 6 artiklassa tarkoitettu tuki — — 30 päivässä todisteen esittämisestä siitä, että sopimukseen merkitty koko viinimäärä on tislattu.”

13 Asetuksen N:o 2499/82 11 artiklassa, sellaisena kuin se on muutettuna, säädetään seuraavaa:

”1. Tämän asetuksen 9 artiklassa tarkoitetussa tapauksessa tislaaja tai vastaavasti 10 artiklassa tarkoitetussa tapauksessa tuottaja voi pyytää, että 6 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettua tukea vastaava määrä maksetaan sille ennakkona sillä edellytyksellä, että interventioelimelle asetetaan vakuus, jonka suuruus on 110 prosenttia mainitusta määrästä.

2. Tämä vakuus asetetaan sen jäsenvaltion, johon interventioelin kuuluu, vahvistamat ehdot täyttävän laitoksen antamana takauksena.

3. Ennako maksetaan 90 päivässä vakuuden asettamista koskevan todisteen esittämispäivästä, ja joka tapauksessa sopimuksen tai ilmoituksen hyväksymispäivän jälkeen.

4. Jollei 13 artiklasta muuta johdu, 1 kohdassa tarkoitettu vakuus vapautetaan ainoastaan, jos viimeistään 29.2.1983 toimitetaan todiste siitä,

— että sopimukseen merkitty koko viinimäärä on tislattu, ja

— että tislaaja on maksanut tuottajalle 5 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetun vähimmäisostohinnan — — , jos tislaajalle on maksettu ennakkoa.

Jos ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetut todisteet toimitetaan kuitenkin kyseisessä alakohdassa vahvistetun päivämäärän jälkeen, mutta ennen 1.6.1984, vapautettavan määrän suuruus on 80 prosenttia vakuudesta, ja erotus menetetään.

Jos kyseisiä todisteita ei toimiteta 1.6.1984 mennessä, vakuus menetetään kokonaisuudessaan.”

- 14 Asetuksen N:o 2499/82 13 artiklassa säädetään, että jos ennalta-arvaamattoman tapahtuman tai ylivoimaisen esteen takia koko viinimäärää tai osaa siitä ei voida tislata, tislaajan tai tuottajan on ilmoitettava asiasta viivytyksettä interventioelimelle. Tällaisessa tapauksessa kyseinen elin maksaa 6 artiklassa säädetyn tuen sen viinimäärän osalta, joka on todellisuudessa tislattu.
- 15 Yhteisen maatalouspolitiikan yhteydessä annettujen vakuuksien, vakuustalletusten tai takuiden jaosta ja menettämisestä 20 päivänä helmikuuta 1978 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 352/78 (EYVL L 50, s. 1) 2 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden maksavat laitokset ja elimet käyttävät kokonaisuudessaan edellä 1 artiklassa tarkoitettuja menetetyt vakuudet Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) kustannusten pienentämiseen.

Tosiseikat

- 16 Kantajina olevat viinintuottajaosuuskunnat tuottavat viiniä Sardiassa (Italia). Kantajat ovat tehneet viinivuotta 1982/1983 koskevan etukäteistislauksen osalta viinintoimitussopimuksia hyväksytyyn tislaamon eli Distilleria Agricola Industriale de Terralban kanssa (jäljempänä DAI). Azienda di Stato per gli Interventi nel Mercato Agricolo (Italian interventioelin; jäljempänä AIMA) hyväksyi nämä sopimukset asetuksen N:o 2499/82 1 artiklan säännösten mukaisesti.
- 17 Kantajien esittämistä laskuista, joissa mainitaan nimenomaisesti "AIMAn palkkion" ("premio AIMA" tai "premio comunitario, a carico della AIMA") määrä, joka sisältyi asetuksessa N:o 2499/82 vahvistettuun vähimmäisostohintaan, joka DAI:n oli maksettava viinivuoden 1982/1983 osalta ennakkotislausta varten toimitetusta viinistä, ilmenee, että yhteisön tuen määrä oli Cantina sociale di Dolianovan toimittaman viinin osalta (lasku 18.4.1983) 169 328 945 Italian liiraa (ITL) vähimmäisostohinnan ollessa 247 801 380 ITL (sisältäen arvonlisäveron (alv)),

Cantina Trexentan toimittaman viinin osalta (lasku 30.4.1983) 102 145 631 ITL vähimmäisostohinnan ollessa 149 483 181 ITL (sisältäen alv:n), Cantina sociale Marmillan toimittaman viinin osalta (lasku 28.2.1983) 346 391 958 ITL vähimmäisostohinnan ollessa 506 921 061 ITL (sisältäen alv:n), Cantina sociale Santa Maria La Palman toimittaman viinin osalta (laskut 30.3.1983 ja 20.4.1983) 215 084 906 ITL vähimmäisostohinnan ollessa 316 505 762 ITL (sisältäen alv:n) sekä Cantina sociale del Vermentinon toimittaman viinin osalta (lasku 10.5.1983) 33 908 702 ITL vähimmäisostohinnan ollessa 54 812 419 ITL (sisältäen alv:n).

- 18 Kantajien toimittamien tietojen mukaan, joita komissio ei ole kiistänyt, viini toimitettiin vuoden 1983 tammikuun ja maaliskuun välisenä aikana, ja tislaaminen tapahtui asetuksen N:o 2499/82 4 artiklan säännösten mukaisessa määräajassa. Kyseisen asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa säädetty määräaika, jonka kuluessa tislaajan oli maksettava viinin vähimmäisostohinta, päättyi kesäkuussa 1983, sillä viimeiset viinitoimitukset olivat maaliskuulta 1983.
- 19 DAI pyysi 22.6.1983 AIMAa maksamaan asetuksen N:o 2499/82 11 artiklan nojalla etukäteen yhteisön tuen viinistä, jonka muun muassa kantajat olivat toimittaneet ja joka oli sittemmin tislattu. Tätä varten DAI asetti säädetyn vakuuden, jonka suuruus oli 110 prosenttia tuen määrästä, Assicuratrice Edile SpA:n (jäljempänä Assedile) AIMAn hyväksi antamana vakuutuksena. Tämän vakuuden suuruus oli 1 169 040 262 ITL.
- 20 AIMA maksoi 10.8.1983 DAIlle yhteisön tuen ennakkona 1 062 763 876 ITL asetuksen N:o 2499/82 11 artiklan mukaisesti.
- 21 DAI jätti taloudellisten vaikeuksien takia tapauksen mukaan joko kokonaan tai osittain maksamatta tuottajille, jotka olivat toimittaneet viiniä tislattavaksi ja joihin myös kantajat lukeutuivat.

- 22 DAI haki 17.10.1983 pääsystä erityiseen saneerausmenettelyyn, josta on säädetty Italian konkurssilainsäädännössä. Koska tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia saatettiin, eli Tribunale di Oristano (Italia), hyväksyi tämän hakemuksen, DAI lopetti kokonaan maksunsa, mukaan lukien ne, jotka se oli edelleen velkaa sille viiniä toimittaneille tuottajille.
- 23 Vaikka AIMA sai tiedon tämän menettelyn aloittamisesta, se pyysi DAIta palauttamaan yhteisön tuen vähennettynä edellä mainituille tuottajille sääntöjenmukaisesti maksetuilla rahamäärillä, koska DAI ei ollut toimittanut AIMAlle asetuksen N:o 2499/82 9 artiklan 2 kohdassa säädetyssä määräajassa todistetta siitä, että muille tuottajille olisi maksettu viinin vähimmäisostohinta kyseisen asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa säädetyssä määräajassa eli 90 päivässä viinin saapumisesta tislaamoon. DAI:n jätettyä tämän tuen palauttamatta AIMA vaati Assedilea maksamaan sille vakuuden määrän.
- 24 DAI:n hakemuksesta Pretore de Terralba (Italia) antoi 26.7.1984 välitoimimääräyksen, jossa Assedilea kiellettiin maksamasta vakuutta AIMAlle. DAIlle asetettiin 60 päivän määräaika pääasiaa koskevan kanteen nostamiseksi.
- 25 DAI nosti tällaisen kanteen syyskuussa 1984 Tribunale civile di Romassa (Italia). DAI vaati kyseistä tuomioistuinta muun muassa toteamaan, että tuottajat olivat viime kädessä vakuuden saajia niiden rahamäärien osalta, jotka olivat niille edelleen maksamatta, minkä lisäksi DAI vaati toissijaisesti kyseistä tuomioistuinta toteamaan, että AIMAn oikeudet voivat kohdistua korkeintaan siihen jäljellä olevaan hintaan, jota DAI ei ollut vielä maksanut tuottajille. DAI väitti tältä osin, että se oli maksanut tuottajille noin puolet siitä ennakon määrästä, jonka AIMA oli sille maksanut, ilman että se kuitenkaan osoitti kyseiselle tuomioistuimelle — kuten tuomioistuimen 27.1.1989 annetussa tuomiossa todetaan — että se oli suorittanut nämä maksut asetuksessa N:o 2499/82 säädetyssä määräajassa (ks. jäljempänä 30 kohta). DAI esitti, että yhteisöjen tuomioistuimelle esitetään ennakkoratkaisukysymyksiä sovellettavien yhteisön asetusten tulkinnasta. DAI:n mukaan sen ei voitu katsoa syyllistyneen maksulaininlyöntiin, sillä sille oli muodostunut mahdottomaksi

suorittaa maksut kokonaisuudessaan. DAI väitti, että vakuus oli tarkoitettu takaamaan vähimmäisostohinnan maksaminen tuottajille toimitetun tuotantomäärän mukaisessa suhteessa siinä tapauksessa, että tislaaja jättää velvoitteensa täyttämättä. DAI toi esiin, että voimassa olevien yhteisön säännösten mukaan siinä tapauksessa, että tuki maksetaan takaisin AIMAlle, se on palautettava toimivaltaiselle yhteisön elimelle. Tuottajien, joilla on subjektiivinen oikeus tuen maksuun, mahdollisuudet vaarantuisivat näin ollen kolmannen osapuolen toiminnan johdosta (toisin sanoen muun kuin DAI:n johdosta).

- 26 Assedile ja AIMA olivat vastaajina, ja asianomaiset tuottajat — eli kantajat, toinen viinintuottajaosuuskunta sekä viinintuottajaosuuskuntien muodostama konsortio — olivat väliintulijoina tässä oikeudenkäynnissä.
- 27 Tribunale civile di Roman 27.1.1989 antamasta tuomiosta ilmenee, että AIMAn mukaan niiden viinin ostoa koskevan 12 sopimuksen osalta, jotka DAI oli tehnyt ja jotka oli hyväksytty asetuksen N:o 2499/82 1 artiklan säännösten mukaisesti, DAI oli ainoastaan kolmen tuottajan osalta toimittanut yhteisön säännöstyössä edellytetyllä tavalla todisteet vähimmäisostohinnan maksamisesta, kokonaismäärän ollessa yhteensä 111 602 075 ITL. AIMA päätteli, että näitä kolmea tuottajaa lukuun ottamatta DAI ei ollut maksanut vähimmäisostohintaa tuottajille, että se ei joka tapauksessa ollut osoittanut, että kyseinen maksu olisi tapahtunut asetuksen N:o 2499/82 9 artiklan 1 kohdassa säädetyssä määräajassa, ja että se ei ollut toimittanut näitä todisteita kyseisen asetuksen 9 artiklan 2 kohdassa säädetyssä määräajassa. AIMA korosti tältä osin, että ”vakuus oli edellä mainitun asetuksen 11 artiklan mukaisesti kokonaan menetetty ja että tuottajat, jotka eivät olleet saaneet maksua, voivat vedota oikeuksiinsa vain tislaamoa vastaan — —”. AIMA nosti näin ollen vastakanteen, jossa se vaati Assedilen tuomitsemista maksamaan sille vakuuden osalta 1 047 084 185 ITL korkoineen.
- 28 Tribunale civile di Romassa käydyn oikeudenkäynnin väliintulijat yhtyivät DAI:n väitteisiin (ks. edellä 25 kohta). Ne väittivät, että rahamäärät, joita Assedilen asettama vakuus koski, kuuluivat niille niiden toimittaman viinimäärän mukaisessa

suhteessa. Väliintulijat vaativat näin ollen Tribunale civile di Romaa vahvistamaan, että Assedile on velvollinen maksamaan niiden DAIlta olevat maksamattomat saatavat rahanarvon muutoksesta johtuvine korotuksineen ja korkoineen, minkä lisäksi väliintulijat vaativat toissijaisesti vahvistamaan, että AIMA on velvollinen maksamaan niille kyseiset rahamäärät. Kantajat esittivät erityisesti, että maksamatta olevien saatavien suuruus, joka perustui asetuksen N:o 2499/82 säännösten mukaisesti hyväksytyihin sopimuksiin, oli Cantina sociale di Dolianovan osalta 106 571 589 ITL, Cantina Trexentan osalta 79 483 181 ITL, Cantina sociale Marmillan osalta 506 921 061 ITL, Cantina sociale Santa Maria La Palman osalta 192 954 189 ITL ja Cantina sociale del Vermentinon osalta 54 812 419 ITL.

- 29 Tribunale di Oristano oli 27.2.1986 antamallaan tuomiolla asettanut DAIn tällä välin konkurssiin.
- 30 Tribunale civile di Roma totesi 27.1.1989 antamassaan tuomiossa seuraavaa:

”Loppujen lopuksi — — asetuksessa N:o 2499/82 myönnetään oikeus tukiin sillä edellytyksellä, että täsmällisesti vahvistettuja määräaikoja ja ehtoja noudatetaan, ja näiden määräaikojen ja ehtojen noudattamatta jättäminen johtaa ennakolta maksetun tuen perimiseen takaisin osittain tai kokonaan.

Tislaajat ovat — [Italian tasavallan] noudattaman menettelyn [asetuksen N:o 2499/82 9 artiklassa säädetty menettely] mukaisesti — tuensaaajia, kun taas viinin ja rypäleiden tuottajat ovat lopullisia tuensaaajia.

Edellä esitetystä seuraa, että kyseisen asetuksen tulkitseminen on ongelmaton ja että ei ole tarpeen esittää ennakkoratkaisukysymystä yhteisöjen tuomioistuimelle.

Mitä tulee Assedilen ja AIMAn välisiin suhteisiin, [Assedilen vakuutena antaman vakuutuksen] yleisten vakuutusehtojen 2 §:ssä määrätään, että Assedile takaa AIMAlle vakuutettuun määrään (1 169 040 262 ITL) saakka niiden rahamäärien maksamisen, jotka sopimusosapuoli [DAI] mahdollisesti jää sille velkaa AIMAn maksaman ennakon osittaisena tai täysimääräisenä palautuksena siinä tapauksessa, että oikeuden poikkeukselliseen tukeen tislausta varten todetaan puuttuvan kokonaan tai osittain niiden viinimäärien osalta, jotka on merkitty ennakkomaksua koskevaan pyyntöön tai tislaussopimukseen.

Vakuutusehtojen 3 §:ssä puolestaan määrätään, että AIMAn on osoitettava pyyntö perusteettomasti saadun rahamäärän palauttamisesta DAIlle, jonka on maksettava vaadittu rahamäärä 15 päivässä. Jos kyseisen määräajan päättyessä pyyntöä ei ole noudatettu, AIMA voi vaatia kyseisen rahamäärän maksamista yhtiöltä [Assedile], jonka on suoritettava kyseinen maksu 15 päivässä pyynnön vastaanottamisesta ilman, että se voisi tehdä väitteitä kyseistä pyyntöä vastaan.

Vakuutusehtojen 4 §:n mukaan yhtiöllä [Assedile] on maksetun rahamäärän mukaisissa rajoissa sijaantulo-oikeus kaikkien AIMAn oikeuksien, väiteperusteiden ja kanteiden osalta sopimusosapuolta ja sen oikeudenomistajia vastaan.

Edellä mainitut sopimusehdot ovat selkeitä, ja niiden tulkitseminen on yksinkertaista: erityisesti on kiistatonta, että takaus annetaan AIMAlle eikä muille tahoille, kuten tuottajille, ja että viimeksi mainituilla ei näin ollen ole Assedilea kohtaan mitään oikeutta taattuun rahamäärään.

Lisäksi se, että vakuudenantaja ei voi tehdä väitteitä vakuuden saajaa vastaan, ilmenee selkeästi 3 §:n sanamuodosta, jossa määrätään yhtiön [Assedile] velvollisuudesta maksaa 15 päivässä siitä, kun yhtiö on vastaanottanut maksupyynnön suoritusta vaille jääneeltä vakuuden saajalta.

Vaikka haluttaisiinkin katsoa, että sen seikan toteamisen, että oikeus tukeen tislausta varten puuttuu (kokonaan tai osittain), on edellettävä korvauksen maksamista, on täysin selvää, että tämä oikeus on lakannut sen takia, että kantaja DAI ei ole noudattanut yhteisön asetuksessa säädettyjä määräaikoja eikä ehtoja.

On nimittäin osoitettu, että kantajana oleva tislaamo on laiminlyönyt veloitteensa kolmella eri tavalla: 1) se ei ole maksanut (kuten ilmenee siitä, että asiakirja-aineisto ei sisällä todisteita maksusta) tuottajille vähimmäishintaa, lukuun ottamatta 110 795 870 ITL:n määrää, 2) se ei ole maksanut tukia tuottajille 90 päivässä viinin saapumisesta tislaamoon (määräaika, joka päättyi kesäkuussa 1983) ja — oli asia miten hyvänsä — 3) se ei ole ennen 1.6.1984 toimittanut todistetta siitä, että se olisi suorittanut maksut. Seuraamuksena tällaisista laiminlyönneistä on se, että vakuus määrätään menetetyksi kokonaisuudessaan.

Lisäksi tuomioistuin ei voi hyväksyä perusteluita, joihin tislaamo vetoaa vapauttaakseen itsensä vastuusta maksujen suorittamatta jättämisen osalta (maksujen suorittamisen mahdottomuus sen takia, että tislaamo oli asetettu yrityssaneeraukseen, ja velkojien yhdenvertaisuuden periaatteen noudattaminen), sillä määrääjat päättyivät sekä kyseisten maksujen suorittamisen osalta (kesäkuu 1983) että tuen palauttamisen osalta (heinäkuu 1983) ennen ajankohtaa, jolloin päätettiin hakea tislaamon asettamista yrityssaneeraukseen (lokakuu 1983).

— —

AIMalle on edellä mainittujen yhteisön säännösten nojalla näin ollen palautettava 110 prosenttia ennakkona maksetun tuen määrästä vähennettynä tuella, jonka osalta maksun tosiasiallinen suorittaminen on näytetty toteen, eli yhteensä 1 047 084 185 ITL (niiden sopimusten osoittama yhteismäärä, joiden osalta ei ole toimitettu todistetta maksun suorittamisesta, korotettuna 10 prosentilla, eli 1 046 277 980 ITL, mihin lisätään sen tuen, jonka osalta todiste maksun suorittamisesta on toimitettu, ja toisaalta ennakkona maksetun tuen välinen erotus, eli 806 205 ITL).

On syytä huomata, että DAI ei ole missään vaiheessa kiistänyt näitä määriä: vaikka se tuo esiin, että se on siirtänyt tuottajille noin puolet saaduista tuista, se ei ole missään vaiheessa väittänyt tai ainakaan todistanut, että se olisi maksanut nämä tuet asetuksessa N:o 2499/82 säädetyissä määräajoissa.

— —

On asianmukaista täsmentää, että kantajana olevan tislaamon on asiatonta valittaa siitä seikasta, että sille tuotantoaan toimittaneet viinintuotanto-osuuskunnat kohtaavat vaikeuksia saataviensa perimisessä, kun se on itse aiheuttanut velvoitteidensa täyttämättä jättämisen turvautumalla konkurssimenettelyyn heti sen jälkeen, kun se oli saanut yhteisön tuet, jotka oli tarkoitus maksaa edelleen tuottajille.

Viinintuotanto-osuuskunnat — kuten myös vakuudenantaja, jos se päättää käyttää sijaantulo-oikeuttaan — voivat saada saatavansa tyydytyiksi konkurssimenettelyssä, johon osallistuvat kaikki muut velkojat ja jossa noudatetaan velkojien yhdenvertaisuuden periaatetta.”

- 31 Neljä kantajaa — Cantina sociale del Vermentinoa lukuun ottamatta — valitti tästä tuomiosta 27.9.1989 Corte d'appello di Romaan. Kyseinen tuomioistuin jätti 19.11.1991 antamallaan tuomiolla valituksen tutkimatta, koska kantajat eivät olleet antaneet valitusta sääntöjenmukaisesti tiedoksi DAIn pesänhoitajalle (”la curatela fallimentare”), vaan ne olivat antaneet sen tiedoksi DAille itselleen, vaikka se oli konkurssissa, ja koska ne eivät olleet sittemmin asianmukaisesti uudistanee tiedoksiantoa määräajassa, jonka asian tutkinnasta vastaava tuomari (”il consigliere istruttore”) niille asetti.

- 32 Assedile oli tällä välin eli 16.1.1990 suorittanut maksamatta olleet määrät AIMAlle.
- 33 Corte di cassazione (Italia) hylkäsi 28.11.1994 antamallaan tuomiolla valituksen, jonka edellä mainitut neljä kantajaa olivat tehneet Corte d'appellon antamaa tuomiota vastaan. Valituksensa tueksi kyseiset kantajat olivat vedonneet erityisesti siihen, että ne olivat valittaneet edellä mainitusta Tribunale civile di Roman tuomiosta, jotta kyseinen tuomio todettaisiin virheelliseksi yksinomaan AIMAn ja Assedilen osalta, mutta ei sen sijaan DAIn osalta.
- 34 Kyseessä olevat viisi kantajaa ilmoittivat asianmukaisesti saatavansa merkittäviksi DAIn veloista laadittuun luetteloon erikseen käydyssä konkurssimenettelyssä.
- 35 Kyseiset kantajat vaativat 22.1.1996 päivätyllä kirjeellään AIMAA maksamaan niiden DAIlta olevat saatavat väittäen, että AIMA oli saanut oikeudetonta etua vakuuden perimisestä.
- 36 AIMA kiisti tämän vaatimuksen huomauttamalla, että vakuus kuului sille ja että tuottajilla ei ole suoraan sitä vastaan kanneoikeutta DAIlta olevien saataviensa perimiseksi.
- 37 Kantajat nostivat 16.2.1996 Tribunale civile di Cagliariassa (Italia) kanteen AIMAA vastaan sen saaman perusteettoman edun johdosta.

- 38 Kantajat tekivät 13.11.1996 komissiolle kantelun, jossa ne väittivät AIMAn rikkoneen yhteisön säännöstöä, erityisesti asetusta N:o 2499/82, ja jossa ne muun muassa vaativat komissiota kehottamaan AIMAA ja Italian tasavaltaa korvaamaan niille rahamäärät, joita ne eivät olleet saaneet yhteisön tukena viinivuoden 1982/1983 osalta.
- 39 Komissio ilmoitti kantajille 25.6.1997 päivätyllä kirjeellään, että Assedile oli maksanut vakuuden määrän korkoineen AIMAlle 16.1.1990. Komissio lisäsi, että asetuksen N:o 352/78 2 artiklan 1 kohdan mukaan asianomaisen interventioelimen on vähennettävä menetetyt vakuudet EMOTR:n kustannuksista, eli ne on toisin sanoen merkittävä kirjanpitoon EMOTR:n hyväksi. Komissio täsmensi, että sen yksiköt suorittavat tarpeelliset tutkimukset erityisesti AIMAn osalta sen saaman vakuuden määrän todellisen saajan selvittämiseksi.
- 40 AIMAn osalta tekemänsä tutkimuksen päätyttyä komissio ilmoitti kantajille 8.12.1997 päivätyllä kirjeellä, että AIMA oli ilmoittanut komissiolle, että se oli 21.2.1991 saanut 1 047 084 185 ITL:n suuruisen maksuosoituksen ("il vaglia"), joka oli asetettu Assedilen lukuun maksettavaksi 16.1.1990, ja että se oli merkinnyt tämän määrän, "joka todennäköisesti vastasi vakuuden määrää", kirjanpitoon EMOTR:n hyväksi tilivuonna 1991.
- 41 Kantajat vaativat 23.1.1998 päivätyllä kirjeellään, joka saapui komissioon 5.2.1998, kyseistä toimielintä maksamaan niille määrän, joka vastaa niiden DAIlta olevien saatavien määrää, sillä perusteella, että AIMAn saama vakuus oli palautettu EMOTR:lle. Kantajat väittivät, että asetuksen N:o 2499/82 tarkoituksesta eli viinintuottajien aseman parantamisesta johtuu, että viinintuottajien on katsottava olevan kyseisessä asetuksessa säädetyn tuen todellisia ja yksinomaisia saajia. Se, että asianomaiselle jäsenvaltiolle on jätetty mahdollisuus valita kyseisen asetuksen 9 ja 10 artiklassa säädetystä menetelmästä, joiden mukaisesti interventioelin maksaa tuen, ei voi vaarantaa tätä asetuksen tarkoitusta. Edellä mainitun asetuksen 9 artiklassa säädettyssä menettelyssä tislajaan asettamalla vakuudella pyritään etenkin

takaamaan koko etukäteistislausta koskevan menettelyn virheettömyys, erityisesti siltä osin kuin kyse on tuen todellisesta maksamisesta tuottajille. Kaikki muut tulkinnat loukkaavat yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, joka on vahvistettu EY:n perustamissopimuksen 6 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 12 artikla). Tämä näkemys vahvistetaan komission sittemmin antamissa asetuksissa, jotka sisältävät etukäteistislausta seuraavina viinivuosina koskevat säännökset, joissa nimenomaisesti todetaan, että kun tislaaja ei ole maksanut tuottajalle vähimmäisostohintaa, tuottaja voi vaatia tuen maksamista suoraan interventioelimeiltä.

- 42 Komissio hylkäsi tämän vaatimuksen komission maatalouden pääosaston pääjohtajan allekirjoittamalla 31.7.1998 päivätyllä kirjeellä, joka saapui kantajille 14.8.1998 (jäljempänä riidanalainen kirje). Komissio toi esiin, että käsiteltävänä olevassa tapauksessa sovellettavassa menettelyssä, jossa tuki maksetaan tislaajalle, tuen saa ensi kädessä tislaaja, jotta sille voidaan korvata viinin korkea ostohinta. Vakuus oli asetettu AIMAlle, eivätkä tuottajat voi vaatia mitään oikeutta vakuuden määrään. Asianomaiselle jäsenvaltiolle jätetty mahdollisuus valita tämän menettelyn, josta on säädetty asetuksen N:o 2499/82 9 artiklassa, sekä toisaalta kyseisen asetuksen 10 artiklassa säädetyn sen menettelyn välillä, jossa tuki maksetaan suoraan tuottajalle, ei voi johtaa siihen, että näitä kahta säännöstä tulkittaisiin yhdenmukaisesti siten, että tuottajat olisivat aina tuensaajia. Lisäksi komissio väitti, että tämä järjestelmien välinen ero ei ole yhdenmukaisen kohtelun periaatteen vastainen, sillä kyseinen ero selittyy tosiasiallisilla eroavaisuuksilla (erilaiset hallintojärjestelmät sekä jäsenvaltioittain vaihtelevat tuottajien määrät, joiden johdosta tuen maksamisen keskittäminen tislaajille voi olla perusteltua eräissä jäsenvaltioissa). Komissio korosti, että Tribunale civile di Roma ei ollut hyväksynyt 27.1.1989 antamassaan lainvoimaiseksi tulleessa tuomiossa, että kantajilla olisi saamisoikeus vakuuteen. Komissio päätteli tästä, että koska kantajilla ei ole minkäänlaista oikeutta AIMAn saaman vakuuden määrään, tällainen oikeus ei voi liioin syntyä silloin, kun kyseinen määrä palautetaan komissiolle. Komissio huomautti toissijaisesti, että se seikka, että AIMA on hyväksynyt kantajien ja DAIn välillä tehdyt sopimukset, ei muuta näiden sopimusten luonnetta yksityisinä sopimuksina, jolloin komission väitetyt velvoitteet kantajia kohtaan ovat sopimussuhteen ulkopuolisia velvoitteita. Näin ollen mahdollisuus nostaa kanne yhteisöä vastaan on yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 46 artiklan nojalla vanhentunut, sillä vakuuden määrä on maksettu AIMAlle 16.1.1990 ja palautettu EMOTR:lle tilivuoden 1991 aikana.

- 43 Lisäksi niiden kirjallisten vastausten mukaan, jotka kantajat antoivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämien kysymysten johdosta, Tribunale civile di Cagliariassa vireille pantua perusteettoman edun saamista koskevaa oikeudenkäyntiä lykättiin edellä 40 kohdassa mainitun komission tutkimuksen tulosten johdosta, jotta osapuolet pääsisivät sovintoon oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Koska kyseinen tutkimus oli nimittäin osoittanut, että AIMA oli — toisin kuin se oli väittänyt ennen edellä mainitun oikeudenkäynnin vireillepanoa ja kyseisen oikeudenkäynnin aikana — palauttanut EMOTR:lle vakuuden määrän, kyseinen oikeudenkäynti oli kantajien mukaan menettänyt täysin merkityksensä, koska oli osoittautunut, että AIMA ei ollut voinut saada perusteetonta etua.
- 44 Kantajat ilmoittivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kysymykseen antamassaan kirjallisessa vastauksessa, että konkurssimenettely oli päättynyt vuoden 2000 aikana ja että ne olivat Italian siviililain 2751 a §:n 5 a momentin sekä 2776 §:n nojalla osallistuneet jakoon etuoikeutettuina velkojina, koska ne olivat oikeudelliselta muodoltaan maatalousosuuskuntia. Niille oli maksettu tässä jaossa niiden DAIlta olevina hyväksytyinä saatavina määrä, joka oli suuruudeltaan 39 prosenttia näiden saatavien määrästä. Suoritettua jaon jälkeen niiden saatavien määrä, joiden osalta kantajat eivät olleet saaneet maksua, oli Cantina sociale di Dolianovan osalta 72 797 022 ITL, Cantina Trexentan osalta 54 412 685 ITL, Cantina sociale Marmillan osalta 350 554 208 ITL, Cantina sociale Santa Maria La Palman osalta 133 888 664 ITL ja Cantina sociale del Vermentinon osalta 37 212 737 ITL.

Oikeudenkäynti ja asianosaisten vaatimukset

- 45 Kantajat nostivat käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 12.10.1998 jättämällään kannekirjelmällä.

- 46 Vastineen jättämisen jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehotti tuomioistuimen kirjaajan 25.2.1999 päivätyllä kirjeellä kantajia keskittymään vastauksessaan kysymykseen kanteen tutkittavaksi ottamisesta. Kantajat noudattivat tätä kehotusta.
- 47 Kantajat vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin
- "toteaa EY:n perustamissopimuksen 173 ja/tai 175 artiklan nojalla, että komission 31.7.1998 tekemä päätös — — sekä kaikki toimet, jotka mainitaan kyseisessä päätöksessä tai jotka ainakin perustuvat siihen tai ovat sen kanssa rinnakkaisia tai liitännäisiä, ovat lainvastaisia — — "
 - "toteaa, että [kantajilla] on oikeus saada yhteisön tuki, jota DAI ei konkurssinsa takia maksanut niille ajallaan ja jonka määrän AIMA — — peri takaisin ja palautti EMOTR:lle — — "
 - "velvoittaa komission siinä tapauksessa, että kyseessä katsotaan olevan perusteettoman edun saaminen, ja/tai EY:n perustamissopimuksen 178 artiklan mukaisena vahingonkorvauksena myös maksamaan [kantajille korvauksena määrän, joka vastaa niiden DAI:ta olevia maksamattomia saatavia, joiden määrä on yksilöity kanteessa], laillisine korkoineen 1.1.1992 lukien tai viimeistään 23.1.1998 lukien, jolloin maksuvaatimus lähetettiin komissiolle — — "
 - "velvoittaa vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut".

48 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kanteen tutkimatta

— toissijaisesti toteaa kanteen perusteettomaksi

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

49 Esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (toinen jaosto) päätti aloittaa suullisen käsittelyn ilman edeltäviä asian selvittämistoimia.

50 Asianosaisten suulliset lausumat ja heidän vastauksensa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 14.9.2000 pidetyssä istunnossa.

51 Kantajat luopuivat tässä istunnossa vaatimustensa toisesta kohdasta.

52 Kyseisen 14.9.2000 pidetyn istunnon lopussa toisen jaoston puheenjohtaja päätti suullisen käsittelyn ja lykkäsi oikeudenkäyntiä kolmella kuukaudella, jotta asianosaiset harkitsisivat asiaa uudelleen.

- 53 Komissio ilmoitti 14.12.2000 päivätyllä kirjeellään, että asiassa ei ollut löydetty sovinnollista ratkaisua.
- 54 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin aloitti 18.9.2001 tekemällään päätöksellä uudelleen suullisen käsittelyn esittääkseen asianosaisille eräitä kirjallisia kysymyksiä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 64 artiklan mukaisina prosessinjohtotoimina. Komissio vastasi näihin kysymyksiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 16.11.2001 jätetyllä kirjelmällä. Kantajat esittivät huomautuksensa näiden vastausten johdosta kirjelmässä, joka jätettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 27.6.2003.
- 55 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toisen jaoston kokoonpanoa oli tällä välin muutettu kyseisen tuomioistuimen erään jäsenen toimikauden päättymisen takia.
- 56 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (toinen jaosto) kutsui asianosaiset toiseen istuntoon ja kehotti kantajia vastaamaan kirjallisesti uusiin kysymyksiin ennen istuntoa. Kantajat noudattivat tätä pyyntöä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 5.1.2004 jätetyssä kirjelmässään.
- 57 Asianosaisten suulliset lausumat ja heidän vastauksensa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 10.2.2004 pidetyssä istunnossa.

Oikeudellinen arviointi

A Kumoamiskanteen ja laiminlyöntikanteen ottaminen tutkittavaksi

Asianosaisten lausumat

- 58 Komissio väittää ensiksikin, että EY:n perustamissopimuksen 173 artiklaan (josta on muutettuna tullut EY 230 artikla) perustuva kumoamisvaatimus on jätettävä

tutkimatta, sillä 31.7.1998 päivätty riidanalainen kirje ei ole päätös. Komissio ei ole kyseisessä kirjeessä kieltäytynyt maksamasta vaadittuja määriä, vaan se on ainoastaan ilmoittanut, että sillä ei ole toimivaltaa tai valtuuksia tehdä päätöstä vaaditun maksun osalta. Tämä toimivalta on kansallisilla interventioelimillä, joille kuuluu asetuksessa N:o 2499/82 säädettyjen tukien maksaminen.

- 59 Riidanalaisen kirjeen ainoa päätöselementti liittyy asian käsittelyn päättämiseen. Kyseessä on kuitenkin yksinomaan sisäinen ja hallinnollinen päätös, joka ei ole kantajille vastainen.
- 60 Komissio väittää toiseksi, että myös EY:n perustamissopimuksen 175 artiklaan (josta on tullut EY 232 artikla) perustuva vaatimus on jätettävä tutkimatta, sillä kantajat eivät ole ensin kehottaneet komissiota tekemään ratkaisua. Vaikka 23.1.1998 päivätty kirje voitaisiin katsoa ratkaisun tekemistä koskeväksi kehotukseksi, minkä komissio kiistää, käsiteltävänä oleva laiminlyöntikanne on nostettu liian myöhään. Toisin kuin kantajat väittävät, kehotus tehdä ratkaisu on nimittäin ajankohta, josta oikeudenkäynnin määräjät alkavat kulua.
- 61 Kantajat väittävät ensisijaisesti, että niiden esittämä kumoamisvaatimus on tutkittava. Riidanalaisen kirjeen sisältö osoittaa kirjeen olevan päätös, koska kirjeessä hylätään kantajien 23.1.1998 esittämä vaatimus ja sillä toisaalta päätetään asian käsittely. Kantajat väittävät, että 23.1.1998 esitetty vaatimus oli selkeä, tosiasiallisesti ja oikeudellisesti perusteltu sekä lopullinen. Lisäksi kyseistä vaatimusta oli edeltänyt pitkä selvitysmenettely. Tämän selvittelyn jälkeen komissio oli riidanalaisessa kirjeessä hylännyt kyseisen vaatimuksen perustellen tätä hylkäämistä tosiasiallisesti ja oikeudellisesti.
- 62 Vaikka riidanalaisista kirjettä ei vastoin kantajien väitteitä voitaisi katsoa todelliseksi päätökseksi, kumoamisvaatimus voidaan kuitenkin tutkia, koska sitä ei ole

kohdistettu pelkästään kyseiseen kirjeeseen, vaan myös ”kaikkiin toimiin, jotka mainitaan [kyseisessä kirjeessä] tai jotka ainakin perustuvat siihen tai ovat sen kanssa rinnakkaisia tai liitännäisiä”. On siten syytä katsoa, että tämä vaatimus kohdistuu ”mainittuun kielteiseen toimenpiteeseen, joka muodostuu siitä, että osuuskuntien näillä samoilla perusteilla aikoinaan tekemän vaatimuksen johdosta ei ole annettu myönteistä päätöstä”. Tämä vaatimus on esitetty työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan säännösten mukaisesti, joissa säädetään yksinomaan, että kanteessa on mainittava ”oikeudenkäynnin kohde ja yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista”.

- 63 Kantajat katsovat toiseksi, että niiden EY:n perustamissopimuksen 175 artiklaan perustuva kanne, joka on nostettu sitä vastaan, että ”komissiolta pyydettyä myönteistä toimenpidettä ei ole toteutettu”, on myös tutkittava. Kantajat tuovat esiin, että kun kanne on nostettu sitä vastaan, että yhteisön toimielin, jota on ensin kehoitettu tekemään ratkaisu, ei ole määritellyt kantaansa, kahden kuukauden kanneaika alkaa kulua siitä päivästä, jolloin toimielimen toimimattomuus ilmenee. Kantajien mukaan käsiteltävänä olevassa tapauksessa komission toimimattomuus ilmeni komission 31.7.1998 päätystä kirjeestä, jossa hylättiin 23.1.1998 päätöksessä kirjeessä esitetty vaatimus. Sitä ennen tilanne ei ollut ollut selkeä. Komission vastaanotettua edellä mainitun vaatimuksen yksi maatalouden pääosaston virkamiehistä oli seuranneiden kuukausien aikana kantajien asianajajan kanssa käymisissä puhelinkeskusteluissa nimittäin vakuuttanut, että komission yksiköt tutkivat asiaa ja että päätös tehdään ennen kesän 1998 loppua. Kantajat ehdottivat, että Petruccia kuullaan tarvittaessa todistajana täten esitettyjen tosiseikkojen tarkistamiseksi.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi

Kumoamiskanteen ottaminen tutkittavaksi

- 64 Jotta ensiksikin kumoamiskanteen ottamista tutkittavaksi voidaan arvioida, on tarkasteltava riidanalaisen kirjeen luonnetta. Kirjettä ei nimittäin voida pitää

perustamissopimuksen 173 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 230 artikla) tarkoitettuna päätöksenä pelkästään sen takia, että yhteisöjen toimielin on lähettänyt sen vastaanottajalle vastauksena tämän esittämään vaatimukseen. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitettuja toimia, joita vastaan voidaan nostaa kumoamiskanne, ovat vain sellaiset, joilla on sitovia oikeusvaikutuksia kantajien etuihin siksi, että ne muuttavat selvällä tavalla heidän oikeudellista asemaansa (asia C-257/90, *Italsolar v. komissio*, tuomio 14.1.1993, Kok. 1993, s. I-9, 21 kohta; asia T-5/96, *Sveriges Betodlares ja Henrikson v. komissio*, määräys 4.10.1996, Kok. 1996, s. II-1299, 26 kohta ja asia T-22/98, *Scottish Soft Fruit Growers v. komissio*, määräys 11.12.1998, Kok. 1998, s. II-4219, 34 kohta).

- 65 Käsiteltävänä olevassa asiassa on näin ollen ensiksi tarkistettava, onko riidanalaisella kirjeellä voinut olla siihen liittyvän oikeudellisen asiayhteyden osalta tällaisia vaikutuksia siltä osin kuin kirjeessä on kieltäydytty hyväksymästä kantajien vaatimusta, jolla pyritään ennen kaikkea siihen, että komissio maksaa suoraan kantajille niiltä saamatta jääneen määrän asetuksessa N:o 2499/82 säädetystä yhteisön tuesta viinivuonna 1982/1983 etukäteistislaukseen toimitetun viinin osalta (ks. edellä 41 ja 42 kohta).
- 66 Tältä osin on todettava ensiksi, että yhteisön ja jäsenvaltioiden välisiä suhteita sääntelevien säännösten mukaisesti jäsenvaltioiden on, jollei yhteisön oikeudessa ole toisin säädetty, varmistettava yhteisön säännösten täytäntöönpano alueellaan, erityisesti yhteisen maatalouspolitiikan osalta. Erityisesti yhteisiä markkinajärjestelyjä koskevien yhteisön säännösten soveltaminen kuuluu tätä varten nimitetyille kansallisille elimille. Komission yksiköillä ei ole toimivaltaa antaa näitä säännöksiä koskevia soveltamispäätöksiä (yhdistetyt asiat T-492/93 ja T-492/93 R, *Nutral v. komissio*, määräys 21.10.1993, Kok. 1993, s. II-1023, 26 kohta ja asia T-54/96, *Oleifici Italiani ja Fratelli Rubino v. komissio*, tuomio 15.9.1998, Kok. 1998, s. II-3377, 51 kohta).

- 67 Asetuksesta N:o 2499/82 johtuu käsiteltävänä olevassa tapauksessa, että vaikka yhteisön on lopullisesti vastattava etukäteistislausta koskevan menettelyn kustannuksista, kansallisten interventioelinten (käsiteltävänä olevassa tapauksessa AIMAn) on alueellaan varmistettava etukäteistislausta koskevan menettelyn toteuttaminen kyseisen asetuksen säännösten mukaisesti.
- 68 Asetuksen N:o 2499/82 nojalla nimenomaan kansalliset elimet
- tarkistavat ja hyväksyvät viinintuottajien ja tislaajien välillä tehdyt sopimukset (asetuksen 1 artiklan 3 kohta ja 3 artikla)
 - maksavat yhteisön tuen tai maksavat tietyin edellytyksin ennakkona tätä tukea vastaavan määrän (asetuksen 6 artikla, 9 artiklan 2 kohta ja 11 artikla) ja
 - perivät tarvittaessa takaisin määrät, jotka on perusteettomasti maksettu tukena tai tuen ennakkona (asetuksen 9 artiklan 2 kohta ja 11 artiklan 3 kohta).
- 69 Asetuksessa N:o 2499/82 ei sitä vastoin anneta komissiolle minkäänlaista toimivaltaa puuttua kansallisten interventioelinten toteuttamiin etukäteistislausta koskeviin menettelyihin. Kyseisestä asetuksesta nimittäin ilmenee, että komissio voi ainoastaan todeta näiden kansallisten elinten toteuttamat menettelyt, koska kyseisen asetuksen 21 artiklassa jäsenvaltiot veloitetaan säädetyssä määräajassa ilmoittamaan kyseiselle toimielimelle hyväksytyihin tislaussopimuksiin merkityt viinimäärät, tislatus

viinimäärät, saatujen tuotteiden määrät sekä tapaukset, joissa tislaaja ei ole noudattanut velvoitteitaan, ja tämän johdosta toteutetut toimenpiteet.

- 70 Tässä oikeudellisessa asiayhteydessä komissio ei joka tapauksessa ollut toimivaltainen hyväksymään senkaltaista vaatimusta, jonka kantajat olivat sille käsiteltävänä olevassa tapauksessa osoittaneet ja jolla pyrittiin siihen, että kyseinen toimielin maksaa viinintuottajille tuen, joka niille asetuksen N:o 2499/82 nojalla väitetysti kuuluu.
- 71 Tästä seuraa, että tämän vaatimuksen hylkääminen riidanalaisessa kirjeessä ja samassa yhteydessä tapahtunut asian käsittelyn päättäminen eivät ole olleet omiaan muuttamaan kantajien oikeudellista asemaa. Kyseinen kirje ei siten ole päätös, eikä se näin ollen ole toimi, joka voitaisiin riitauttaa perustamissopimuksen 173 artiklan nojalla siltä osin kuin siinä kieltäydytään maksamasta vaadittua yhteisön tukea kantajille.
- 72 Riidanalaisen kirjeen kumoamista koskevan vaatimuksen ottamista tutkittavaksi on arvioitava myös siltä osin kuin kyseinen kirje on ymmärrettävissä siten, että sillä hylätään kantajien implisiittinen vaatimus, jolla pyritään asetuksen N:o 2499/82 säännösten korjaamiseen niiden saattamiseksi yhteensoveltuviksi yhdenmukaisen kohtelun periaatteen kanssa, johon kantajat vetoavat.
- 73 Komissio ei kyseisessä kirjeessä nimittäin rajoitu antamaan selvitystä pelkästään sen maksujärjestelmän soveltamisesta, jossa AIMA maksaa yhteisön tuen asetuksen N:o 2499/82 tässä asiassa merkityksellisten säännösten mukaisesti, erityisesti kun kyse on siitä, että tislaajan laiminlyötyä velvoitteensa kansallinen interventioelin saa vakuuden, jonka tislaaja oli asettanut saadakseen tuen määrän ennakkona.

- 74 Riidanalaisessa kirjeessä komissio määrittelee kantansa myös asetuksen N:o 2499/82 9 artiklassa säädetyn tuen maksujärjestelmän yhteensoveltuvuuteen yhdenmukaisen kohtelun periaatteen kanssa.
- 75 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa tältä osin, että vaikka yhtäältä kantajien 23.1.1998 päivätyyn kirjeen voitaisiin tulkita sisältävän vaatimuksen siitä, että komissio korjaa taannehtivasti asetusta N:o 2499/82 sen takaamiseksi, että yhteisön tuki maksetaan asianomaisille tuottajille, mikä ei kuitenkaan nimenomaisesti ilmene kantajien kyseisen kirjeen sanamuodosta, ja vaikka toisaalta riidanalainen kirje voitaisiin näin ollen ymmärtää siten, että siinä hylätään tällainen vaatimus, kyseisen kirjeen kumoamista koskeva vaatimus olisi kuitenkin jätettävä tutkimatta, koska kantajilla ei ole asiavaltuutta.
- 76 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön nostamaa kannetta, joka kohdistuu komission toimen taannehtivaa korjaamista koskevaan kieltäytymiseen, ei nimittäin oteta tutkittavaksi silloin kun vaadittu korjaus olisi tehtävä yleisesti sovellettavan asetuksen muodossa (em. asia Sveriges Betodlares ja Henrikson v. komissio, määräyksen 28 kohta ja em. asia Scottish Soft Fruit Growers v. komissio, määräyksen 41 kohta).
- 77 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa asetus N:o 2499/82 on kuitenkin yleisesti sovellettava, koska se koskee kaikkia viinintuottajia ja tislaajia yhteisössä ja koska siinä esitetään yleisesti ja abstraktisti säännökset, jotka koskevat etukäteistislausta viinivuonna 1982/1983. Tämän asetuksen korjaaminen olisi näin ollen joka tapauksessa voitu tehdä ainoastaan yleisesti sovellettavan asetuksen muodossa.
- 78 Kaikkien näiden syiden takia riidanalaisen kirjeen kumoamista koskeva vaatimus on jätettävä tutkimatta.

79 Siltä osin kuin kantajien vaatimuksilla pyritään myös kumoamaan kaikki toimet, jotka mainitaan riidanalaisessa kirjeessä tai jotka perustuvat siihen tai ovat sen kanssa rinnakkaisia tai liittäviä, on riittävää todeta, että näiden vaatimusten kohde ei ole riittävän täsmällinen, ja myös nämä vaatimukset on näin ollen jätettävä tutkimatta työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla, kuten komissio on väittänyt.

80 Tästä seuraa, että kumoamiskanne on jätettävä kokonaan tutkimatta.

Laiminlyöntikanteen ottaminen tutkittavaksi

81 Mitä toiseksi tulee lainvastaiseen laiminlyöntiin, jonka väitetään muodostuvan siitä, että komissio on pidättynyt tekemästä päätöstä asianomaisen yhteisön tuen myöntämisestä kantajille, on riittävää todeta, että komissio ei ollut toimivaltainen tekemään tällaista päätöstä, kuten edellä 70 kohdassa on jo todettu. EY:n perustamissopimuksen 175 artiklaan (josta on tullut EY 232 artikla) perustuva laiminlyöntikanne on näin ollen jätettävä tutkimatta siltä osin kuin sillä pyritään seuraamusten määräämiseen tällaisen pidättymisen johdosta, koska komissiota ei voida moittia siitä, että se on perustamissopimuksen 175 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitettulla tavalla jättänyt täten antamatta kantajille osoitettavan jonkin muun säädöksen kuin suosituksen tai lausunnon (ks. esim. em. asia Italsolar v. komissio, tuomion 30 kohta). Koska käsiteltävänä olevassa 12.10.1998 nostetussa kanteessa lisäksi myönnetään, että kantajien 23.1.1998 päivätty ja komissiolle 5.2.1998 saapunut kirje sisälsi selkeän kehotuksen tehdä päätös asianomaisen tuen myöntämisestä kantajille, kanne on joka tapauksessa komission väitteen mukaisesti nostettu liian myöhään. Komission olisi nimittäin pitänyt perustamissopimuksen 175 artiklan toisen kohdan mukaisesti määrittellä kantansa ennen 5.4.1998, ja laiminlyöntikanne olisi pitänyt nostaa viimeistään 15.6.1998, ottaen huomioon ottaa määräajan pidentäminen pitkän etäisyyden takia.

82 Lisäksi on todettava, että vaikka käsiteltävänä olevaa kannetta voitaisiin tulkita siten, että väitetty laiminlyönti muodostuu siitä, että komissio oletettavasti kieltäytyi antamasta asetusta, jolla asetusta N:o 2499/82 korjattaisiin taannehtivasti siten, että asianomaisille tuottajille taattaisiin yhteisön tuen maksaminen, kyseinen kanne olisi myös jätettävä tutkimatta. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa kantajien 23.1.1998 päivättyä kirjettä ei nimittäin voida tulkita perustamissopimuksen 175 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetuksi kehotukseksi tehdä ratkaisu, koska kantajat eivät siinä selkeästi vaadi komissiota muuttamaan asetusta N:o 2499/82 sen saattamiseksi yhteensoveltuvaksi niiden periaatteiden kanssa, joihin kantajat vetoavat. Lisäksi yksityisillä oikeussubjekteilla, joilla ei ole oikeutta kiistää säädöksen laillisuutta, ei liioin ole oikeutta nostaa yhteisöjen tuomioistuimessa laiminlyöntikannetta sen jälkeen, kun ne ovat kehottaneet yhteisön toimielintä antamaan säädöksen (yhdistetyt asiat 97/86, 99/86, 193/86 ja 215/86, Asteris ym. v. komissio, tuomio 26.4.1988, Kok. 1988, s. 2181, 17 kohta). Kuten on jo todettu, asetuksen N:o 2499/82 muuttaminen edellyttää kuitenkin yleisesti sovellettavan säädöksen antamista (ks. edellä 77 kohta).

83 Tästä seuraa, että laiminlyöntikanne on jätettävä tutkimatta.

B Vahingonkorvauskanne ja perusteettoman edun palautusta koskeva vaatimus

Perusteettoman edun palautusta koskevan vaatimuksen ottaminen tutkittavaksi

84 Heti alkuun on jätettävä tutkimatta kantajien toissijaiset vaatimukset, joilla pyritään siihen, että komissio tuomitaan maksamaan niille kyseessä olevat yhteisön tuet perusteettoman edun palautuksena, koska perustamissopimuksessa käyttöön otettuihin oikeussuojakeinoihin ei kuulu mahdollisuutta nostaa kanne perusteettoman edun saamisen johdosta. Tämä ei kuitenkaan vaikuta siihen, onko

kanneperuste, joka perustuu sen periaatteen loukkaamiseen, jonka mukaan perusteettoman edun saaminen ei ole sallittua, perusteltu vai ei, koska edellä mainittuja toissijaisia vaatimuksia voidaan tulkita siten, että kantajat vetoavat muun muassa tähän periaatteeseen vahingonkorvausvaatimuksensa tueksi (ks. jäljempänä 159–164 kohta).

Vahingonkorvauskanteen ottaminen tutkittavaksi

Asianosaisten lausumat

- 85 Komissio vetoaa kolmeen perusteeseen, joiden nojalla käsiteltävänä oleva vahingonkorvauskanne on jätettävä tutkimatta. Ensiksikin yhteisen maatalouspolitiikan puitteissa säädettyjen tukitoimenpiteiden hallinnoinnin osalta ei ole olemassa suoraa yhteyttä yhteisön ja taloudellisten toimijoiden välillä. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa komissio ei ole toiminut moitittavasti, joten edellytykset asian saattamiseksi yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi EY:n perustamissopimuksen 215 artiklan toisen kohdan nojalla (josta on tullut EY 288 artiklan toinen kohta) puuttuvat (asia 132/77, *Exportation des sucres v. komissio*, tuomio 10.5.1978, Kok. 1978, s. 1061; asia 12/79, *Wagner Agrarhandel v. komissio*, tuomio 12.12.1979, Kok. 1979, s. 3657 ja asia 133/79, *Sucrimex ja Westzucker v. komissio*, tuomio 27.3.1980, Kok. 1980, s. 1299).
- 86 Komissio on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kirjalliseen kysymykseen antamassaan vastauksessa väittänyt tältä osin, että kantajat eivät olleet vahingonkorvausvaatimuksensa tueksi vedonneet asetuksen N:o 2499/82 lainvastaisuuteen. Kantajat olivat kansallisissa tuomioistuimissa ja sittemmin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa yksinomaan kiistäneet kyseisen asetuksen tässä asiassa merkityksellisten säännösten tulkinnan, jonka Italian viranomaiset olivat omaksuneet ja jonka komissio oli omaksunut 31.7.1998 päivätyssä kirjeessään.

- 87 Toiseksi, kantajat saivat tehokasta oikeussuojaa kansallisessa tuomioistuimessa. Ne olisivat erityisesti voineet nostaa velkomuskanteen interventioelintä vastaan kansallisessa tuomioistuimessa, kuten asiassa 281/82, Unifrex vastaan komissio ja neuvosto, 12.4.1984 annettu tuomio osoittaa (Kok. 1984, s. 1969, 11 kohta).
- 88 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa kantajat voisivat AIMAA vastaan Tribunale civile di Cagliariassa vireillä olevan perusteetonta etua koskevan kanteen yhteydessä ehdottaa vielä kansalliselle tuomioistuimelle, että se esittää EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla ennakkoratkaisukysymyksen, jotta yhteisöjen tuomioistuin voisi tutkia kyseessä olevien säädösten pätevyyden.
- 89 Vastauksenaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin komissio korosti 10.2.2004 pidetyssä istunnossa, että Italian oikeusjärjestys tarjoaa soveltuvia oikeussuojakeinoja, joiden avulla asianomaiset tuottajat voivat saada AIMAn tuomitukseksi maksamaan asetuksessa N:o 2499/82 säädettyjen yhteisön tukien määrän. Kantajien vaatimukset eivät olleet menestyneet Tribunale civile di Romassa, sillä tämä oikeudenkäynti liittyi DAI:n AIMAn hyväksi asettamaan vakuuteen, eikä se siis koskenut sitä subjektiivista oikeutta yhteisön tukeen, johon kantajat vetoavat. Kantajien olisi lisäksi pitänyt niiden ja AIMAn välisten lähes sopimussuhteisiin verrattavien suhteiden osalta nostaa kyseistä elintä vastaan velkomuskanne, eikä niinkään perusteetonta etua koskevaa kannetta, jollaisen ne nostivat Tribunale civile di Cagliariassa. Kansallisessa tuomioistuimessa olisi voitu konkurssimenettelyn päättymistä odottamatta nostaa velkomuskanne, joka olisi perustunut asetuksen N:o 2499/82 väitettyyn lainvastaisuuteen. Lopuksi se seikka, että vakuuden määrä on palautettu komissiolle, mihin kantajat vetosivat sen tueksi, että käsiteltävänä oleva sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskeva kanne tutkittaisiin, ei tee velkomuskannetta tehottomaksi. Kyseinen seikka ei nimittäin estä sitä, että italialainen tuomioistuin tuomitsee AIMAn maksamaan kantajille asianomaisen yhteisön tuen määrän sen jälkeen, kun asetuksen N:o 2499/82 tässä asiassa merkityksellisten säännösten pätevyyden arvioimiseksi on esitetty ennakkoratkaisupyyntö, ja jos yhteisöjen tuomioistuin toteaa jotkin näistä säännöksistä lainvastaisiksi. Komissio vetosi tältä osin asiassa T-244/00, Coillte Teoranta vastaan komissio, 25.4.2001 annettuun määräykseen (Kok. 2001, s. II-1275).

- 90 Komissio katsoo kolmanneksi, että vahingonkorvausvaatimukset on joka tapauksessa jätettävä tutkimatta yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 46 artiklan nojalla, jota kyseisen perussäännön 53 artiklan nojalla sovelletaan asian käsittelyyn ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja jonka mukaan vanhentumisaika sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskeissa asioissa on viisi vuotta tapahtumasta, johon korvausvelvollisuus perustuu.
- 91 Tämä vanhentumisaika on alkanut kulua siitä hetkestä, jolloin kantajat saivat tiedon vahingon aiheuttaneesta tapahtumasta. Riippumatta siitä, muodostuuko kyseinen tapahtuma yhteisön säännösten virheellisestä soveltamisesta vai kyseisen säännösten lainvastaisuudesta, kantajat saivat käsiteltävänä olevassa tapauksessa tiedon tästä tapahtumasta viimeistään silloin, kun kyseinen soveltaminen tapahtui. Tribunale civile di Roman 27.1.1989 antama tuomio sekä Corte d'appello di Roman ja Italian Corte di cassazione myöhemmin antamat tuomiot eivät ole voineet keskeyttää tätä vanhentumista.
- 92 Vastaaja huomauttaa tältä osin, että vahinko, johon kantajat vetoavat, on DAILle myydyin viinin hinnan jättäminen maksamatta, eli sen hinnan, joka kantajille olisi pitänyt maksaa viimeistään kesäkuussa 1983. Vahingonkorvausvaatimus koskee siis seikkoja, jotka sattuivat vuonna 1983. Koska kanne nostettiin vasta 12.10.1998, kyseinen vaatimus on näin ollen vanhentunut.
- 93 Jos pitäisi myöntää — asia, minkä komissio kiistää — että vanhentumisaika alkaa kulua hetkestä, jolloin ilmenee, että kansallisissa tuomioistuimissa nostetut kanteet eivät voi menestyä, huomioon olisi otettava Tribunale civile di Roman tuomion julistamispäivä eli 27.1.1989. Kyseessä on nimittäin ainoa kantajia koskeva tuomio, jossa käsitellään pääasiallisesti. Corte d'appello di Roma hylkäsi tästä tuomiosta tehdyn valituksen, koska tuomiota ei ollut annettu tiedoksi vaaditulla tavalla, ja Italian Corte di cassazione vahvisti tämän tuomion. Komissio vertaa tätä kantajien muutoksenhakuvaiheessa tekemää menettelyvirhettä kanteen nostamiseen liian myöhään eli säädetyn määräajan päätyttyä. Sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskeva kanneoikeus oli siis vanhentunut tammikuussa 1994.

- 94 Kantajien sen väitteen osalta, jonka mukaan kärsityn vahingon aiheuttanut seikka on se, että AIMA merkitsi vakuuden määrän kirjanpitoon EMOTR:n hyväksi, komissio väittää puolestaan, että kyseinen vakuus koskee DAIn ja AIMAn välisiä suhteita eikä sen sijaan kantajien ja DAIn välisiä suhteita. Lisäksi vakuutta koskeva kirjanpito-toimi koskee EMOTR:n ja AIMAn välisiä suhteita, mutta sillä ei ole mitään olennaista vaikutusta kantajien mahdollisiin oikeuksiin komissiota kohtaan.
- 95 Vaikka olisi myönnettävä, että vakuuden merkitseminen kirjanpitoon EMOTR:n hyväksi on lainvastaisuus, josta komissio on vastuussa, korvausvaatimus on vanhentunut. Kantajat olivat nimittäin olleet tietoisia tästä kirjanpitoon merkitsemisestä jo aikaisemmassa vaiheessa, koska siitä on nimenomaisesti säädetty yhteisön lainsäädännössä. Lisäksi komissio toi 10.2.2004 pidetyssä istunnossa esiin, että Tribunale civile di Roman 27.1.1989 antamasta tuomiosta ilmenee, että DAI oli huomauttanut, että AIMAn on palautettava vakuus toimivaltaiselle yhteisön elimelle.
- 96 Kantajat katsovat puolestaan, että käsiteltävänä oleva sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskeva kanne ei ole vanhentunut perussäännön 46 artiklan nojalla.
- 97 Kantajat väittävät, että vanhentumisaikaan ei voida vedota sellaista vahingon kärsijää vastaan, joka on saanut tietoonsa vahingon aiheuttaneen seikan vasta myöhemmin ja jolla ei tästä syystä ole ollut ennen vanhentumisaajan päättymistä käytettävissään kohtuullista aikaa kanteen nostamiseen (asia 145/83, Adams v. komissio, tuomio 7.11.1985, Kok. 1985, s. 3539, Kok. Ep. VIII, s. 341, 50 kohta).
- 98 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa kantajat olivat vasta komission 31.7.1998 päivätyn kirjeen johdosta saaneet tiedon siitä seikasta, että AIMA oli ainakin osittain palauttanut vakuuden määrän komissiolle. Kantajat olivat näin ollen pyytäneet komissiota maksamaan niille asianomaisen yhteisön tuen määrän

perusteettoman edun palautuksena tai perustamissopimuksen 178 ja 215 artiklan (joista on tullut EY 235 ja EY 288 artikla) nojalla korvauksena niiden kärsimästä vahingosta.

- 99 Toisin kuin komissio väittää, kantajat eivät olleet voineet tietää, että asianomainen tuki on merkitty kirjanpitoon EMOTR:n hyväksi. Komissio itse sai tiedon tästä palautuksesta vasta sen tutkimuksen johdosta, johon komissio ryhtyi AIMAn osalta kantajien tekemän kantelun johdosta. Vaikka velvollisuus palauttaa komissiolle vakuuden määrä johtui yhteisön säännöstöstä, jonka tulkinta ei sitä paitsi ole kovin helppoa, ei lisäksi ollut lainkaan varmaa, että tätä velvoitetta noudatetaan käsiteltävänä olevassa tapauksessa, ottaen huomioon AIMAn menettely. Kantajat korostivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymyksiin antamissaan vastauksissa ja 10.2.2004 pidetyssä istunnossa tältä osin, että AIMA ei ollut missään vaiheessa ilmoittanut, että vakuus olisi palautettu komissiolle. Se oli sitä vastoin väittänyt Tribunale civile di Cagliariassa käydyssä oikeudenkäynnissä ja sitä ennen, että sillä oli oikeus pitää vakuuden määrä.
- 100 Vaikka katsottaisiinkin, että korvauskanteen aiheuttanut seikka sattui 31.12.1991, jolloin AIMA palautti vakuuden määrän EMOTR:lle, viiden vuoden määräaika on joka tapauksessa katkenut joko 22.1.1996 päivätyllä kirjeellä, jossa kantajat pyysivät AIMAA maksamaan niille kyseessä olevia tukia vastaavan rahamäärän, tai 13.11.1996 päivätyllä kirjeellä, jolla kantajat tekivät komissiolle kantelun saadakseen kyseisen maksun.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi

- 101 On tarkasteltava niitä kolmea syytä, joiden johdosta vahingonkorvauskanne on komission mukaan jätettävä tutkimatta ja jotka perustuvat ensiksikin siihen, että

yhteisö ei ole vastuussa toiminnasta, josta sitä moititaan, toiseksi siihen, että tehokkaita kansallisia oikeussuojakeinoja on olemassa, ja kolmanneksi siihen, että kanneoikeus on vanhentunut yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 46 artiklan nojalla.

1. Väite, joka perustuu siihen, että yhteisö ei ole vastuussa toiminnasta, josta sitä moititaan

- 102 Koska käsiteltävänä oleva vahingonkorvauskanne liittyy sellaisen yhteisön säädöksen soveltamiseen, jonka täytäntöönpaneminen kuuluu toimivaltaisille kansallisille viranomaisille, kuten asiassa on jo todettu (ks. edellä 67 kohta), on oikeuskäytännön mukaan tutkittava, onko kantajien kyseisen kanteen tueksi esittämään lainvastaisuuteen syyllistynyt yhteisön toimielin vai kansallinen viranomainen (em. asia *Exportation des sucres v. komissio*, tuomion 27 kohta; em. asia *Sucrimex ja Westzucker v. komissio*, tuomion 16 ja 22–25 kohta ja asia 175/84, *Krohn v. komissio*, tuomio 26.2.1986, *Kok.* 1986, s. 753, *Kok. Ep.* VIII, s. 495, 19 kohta).
- 103 Tätä varten on tähän oikeudenkäyntiin liittyvän oikeudellisen asiayhteyden ja tosiseikaston osalta ensiksikin täsmällisesti tunnistettava se toiminta, josta kantajat moittivat komissiota ja joka on saanut ne nostamaan käsiteltävänä olevan kanteen toissijaisesti EY:n perustamissopimuksen 178 artiklan nojalla.
- 104 Vaikka huolellinen ja harkitseva taloudellinen toimija on esillä olevaan oikeudenkäyntiin liittyvän poikkeuksellisen oikeudellisen asiayhteyden ja tosiseikaston osalta voinut oikeutetusti olla havaitsematta sitä, että vakuutta asianomaisen tuen maksamiselle tuottajille ei ole silloin, kun tislaaja tulee maksukyvyttömäksi (ks. jäljempänä 136–145 kohta), kyseisen asetuksen tarkastelu paljastaa, että tämän asetuksen 9 artiklassa säädettyssä järjestelmässä, jossa tuki maksetaan tislaajan kautta välillisesti viinintuottajille, tuottajilla ei ole siinä tapauksessa, että tislaaja jättää

maksamatta kyseisen asetuksen säännösten mukaisesti toimitetun ja tislattun viinin vähimmäisostohinnan, minkäänlaista oikeutta vakuuteen, jonka tislaja on asettanut yksinomaan kansalliselle interventioelimelle saadakseen tuen määrän ennakkona.

- 105 Lisäksi asetuksen N:o 2499/82 9 artiklassa säädettyssä järjestelmässä tuottajilla ei ole oikeutta saada suoraan asianomaista yhteisön tukea edes tislajan ollessa maksukyvytön, kuten komissio totesi 31.7.1998 päivätyssä kirjeessään. Lisäksi komissio väitti kyseisessä kirjeessään tältä osin, että kyseisen asetuksen 9 ja 10 artiklassa säädettyjen järjestelmien välinen ero ei ole vastoin yhdenvertaisen käsittelyn periaatetta.
- 106 On kuitenkin korostettava, että on selvää, että kantajat ovat täyttäneet kaikki ne velvoitteet, jotka johtuvat niiden DAI:n kanssa tekemistä sopimuksista, jotka AIMA on asetuksen N:o 2499/82 säännösten mukaisesti hyväksynyt, ja että toisaalta kantajien toimittamat viinimäärät on tislattu kyseisessä asetuksessa säädettyssä määräajassa. DAI ei ole taloudellisten vaikeuksien takia maksanut asetuksessa N:o 2499/82 säädettyä ja yhteisön tuen sisältävää vähimmäisostohintaa kantajille, tai se on maksanut sen vain osittain.
- 107 Kantajat vaativat tältä osin toissijaisesti sen vahingon korvaamista, joka on aiheutunut vähimmäisostohinnan jäämisestä kokonaan tai osittain maksamatta, mikä johtuu aukoista yhteisön tuen välillistä maksamista koskevassa järjestelmässä, josta on säädetty kyseisen asetuksen tässä asiassa merkityksellisillä säännöksillä, kuten komissio on sitä paitsi 31.7.1998 päivätyssä kirjeessään esittänyt.
- 108 Vaikka on nimittäin totta, että kantajat ovat kansallisessa tuomioistuimessa ja komission kanssa käymässään kirjeenvaihdossa kiistäneet AIMAn omaksuman tulkinnan asetuksen N:o 2499/82 tässä asiassa merkityksellisistä säännöksistä, ilman että ne olisivat nimenomaisesti riitauttaneet itse säännösten sääntöjenmukaisuutta,

ne eivät kuitenkaan ole rajoittuneet toistamaan näitä väitteitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Kantajat ovat kanteessaan väittäneet toissijaisesti myös, että jos asetuksesta N:o 2499/82 katsotaan aiheutuneen, että eri jäsenvaltioista olevia tuottajia kohdellaan eri tavoin — mikä riippuu jäsenvaltioiden yhteisön tuen maksamista varten valitsemasta järjestelmästä, sillä jäsenvaltioilla on edellä mainitun asetuksen 8 artiklan mukaan oikeus valita kyseisen asetuksen 9 ja 10 artiklassa säädetyn kahden erillisen järjestelmän välillä — asetuksella on silloin vakavasti loukattu erityisesti yhdenmukaisen kohtelun periaatetta.

- 109 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päättelee edellä esitetystä, että toiminta, josta komissiota moititaan, muodostuu ennen kaikkea siitä, että 9 artiklassa säädetyn tuen maksujärjestelmän osalta, joka tältä osin poikkeaa 10 artiklassa säädetystä järjestelmästä, asetuksessa N:o 2499/82 ei erityisesti sellaisessa tapauksessa, jossa tislaja joutuu konkurssiin, taata vähimmäisostohintaan sisältyvän tuen maksamista asianomaisille tuottajille viinistä, joka on toimitettu kyseiselle tislajalle ja tislattu tämän asetuksen säännösten mukaisesti.
- 110 Komissio eli asetuksen N:o 2499/82 antaja on näin ollen vastuussa edellä esitetystä lainvastaisuudesta.
- 111 Kyseisen yhteisön toimielimen väite, jonka mukaan asetuksen N:o 2499/82 9 artiklassa säädetyn järjestelmän soveltaminen on seurausta Italian tasavallan kyseisen asetuksen 8 artiklan nojalla tekemästä valinnasta, ei voi johtaa erilaiseen arviointiin, sillä väitetty lainvastaisuus rasittaa asetusta itseään eikä sen jäsenvaltion menettelyä, joka on vain soveltanut tätä asetusta oikein.
- 112 Kantajat eivät tarkemmin sanoen kiistä asetuksen N:o 2499/82 9 artiklassa säädetyn järjestelmän lainmukaisuutta siltä osin kuin siinä määrätään tuen maksamisesta tuottajille välillisesti tislajan kautta. Kantajat sitä vastoin moittivat kyseisen järjestelmän täytäntöönpanoa koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä, joista on säädetty

edellä mainitun asetuksen tässä asiassa merkityksellisissä säännöksissä, siltä osin kuin näillä yksityiskohtaisilla säännöillä ei voida taata tuen maksamista tuottajille tislajaan tullessa maksukyvyttömäksi. Kun jäsenvaltio on valinnut tuen välillistä maksamista koskevan järjestelmän, jota koskevaa periaatetta itseään ei käsiteltävänä olevassa tapauksessa ole kiistetty, toimivaltaisilla kansallisilla viranomaisilla ei ole asetusta N:o 2499/82 täytäntöönpannaessa minkäänlaista harkintavaltaa toteutettavien toimenpiteiden osalta, jos tislaja ei maksa asianomaista tukea tuottajille. Esitetty lainvastaisuus johtuu siis käsiteltävänä olevassa tapauksessa suoraan kyseisessä asetuksessa olevasta väitetystä aukosta, eikä siitä, että Italian tasavalta on valinnut järjestelmän, jossa tuki maksetaan välillisesti.

- 113 Tästä seuraa, että väite, joka perustuu siihen, että yhteisö, tässä tapauksessa komissio, ei ole vastuussa toiminnasta, josta sitä moititaan, on hylättävä.

2. Väite, joka perustuu tehokkaiden kansallisten oikeussuojakeinojen olemassaoloon

- 114 Tältä osin on ensiksi todettava, että kantajat vaativat vahingonkorvausvaatimuksiinsa sellaisten vahingonkorvausten maksamista, jotka vastaavat niiden DAI:ta olevien maksamattomien saatavien määrää viivästyskorkoineen, sellaisina kuin kyseiset saatavat on kanteessa yksilöity. On siis tarkistettava, että käsiteltävänä oleva vahingonkorvauskanne ei ole menettelyn väärinkäyttämistä kansallisissa tuomioistuimissa käytettävien oikeussuojakeinojen sekä muiden yhteisön tasolla käytettävien oikeussuojakeinojen suhteen.

- 115 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 178 artiklan ja 215 artiklan toisen kohdan mukaista vahingonkorvauskannetta on tarkasteltava perustamissopimuksessa käyttöön otettuun koko yksityisten oikeussubjektien oikeussuojajärjestelmään nähden. Tästä seuraa, että kun henkilö katsoo, että hänen oikeuksiaan on loukattu hänen lainvastaiseksi katsomansa yhteisön säädöksen sääntöjenmukaisella soveltamisella, ja kun yksinomaan yhteisö on vastuussa väitetyn vahingon aiheuttaneesta seikasta, tällaisen vahingonkorvauskanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä voi kuitenkin joissakin tapauksissa olla se, että on

turvauduttu kaikkiin sisäisiin oikeussuojakeinoihin. Jotta asianlaita voisi olla näin, edellytyksenä on tällöin kuitenkin se, että näillä kansallisilla oikeussuojakeinoilla on myös tehokkaasti turvattava asianomaisten henkilöiden oikeussuoja ja mahdollistettava korvauksen saaminen väitetystä vahingosta (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 197/80–200/80, 243/80, 245/80 ja 247/80, Ludwigshafener Walzmühle ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 17.12.1981, Kok. 1981, s. 3211, 8 ja 9 kohta; em. asia Krohn v. komissio, tuomion 27 ja 28 kohta; asia 81/86, De Boer Buizen v. neuvosto ja komissio, tuomio 29.9.1987, Kok. 1987, s. 3677, Kok. Ep. IX, s. 167, 9 kohta ja asia T-195/00, Travelex Global and Financial Services ja Interpayment Services v. komissio, tuomio 10.4.2003, Kok. 2003, s. II-1677, 87 kohta).

- 116 Erityisesti on todettava, että perustamissopimuksen 178 artiklaan ja 215 artiklan toiseen kohtaan perustuvan vahingonkorvauskanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä ei voi olla se, että kaikkiin sisäisiin oikeussuojakeinoihin on turvauduttu, jos — vaikka oletettaisiin, että kiistetty yhteisön säädös julistettaisiin pätemättömäksi yhteisöjen tuomioistuimen EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti ennakkoratkaisuasiassa antamalla tuomiolla — kansalliset tuomioistuimet eivät kuitenkaan voisi hyväksyä velkomuskannetta tai muutakaan vastaavaa kannetta ilman yhteisön lainsäätäjän edeltävää tointa, kun sellaista yhteisön säännöstä ei ole, jossa toimivaltaiset kansalliset viranomaiset oikeutettaisiin maksamaan vaaditut rahamäärät. Tämä näkemys on vahvistettu oikeuskäytännössä implisiittisesti ja nimenomaisesti (ks. vastaavasti asia 5/71, Zuckerfabrik Schoeppenstedt v. neuvosto, tuomio 2.12.1971, Kok. 1971, s. 975, Kok. Ep. I, s. 609; asia 74/74, CNTA v. komissio, tuomio 14.5.1975, Kok. 1975, s. 533, Kok. Ep. II, s. 469; yhdistetyt asiat 64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 ja 45/79, Dumortier ym. v. neuvosto, tuomio 4.10.1979, Kok. 1979, s. 3091, 6 kohta; yhdistetyt asiat 261/78 ja 262/78, Interquell Stärke-Chemie v. neuvosto ja komissio, tuomio 4.10.1979, Kok. 1979, s. 3045, 6 kohta; em. asia Unifrex v. komissio, tuomion 12 kohta ja em. asia De Boer v. neuvosto ja komissio, tuomion 10 kohta).

- 117 Juuri esitetyn kaltaisessa tapauksessa oikeuksien käyttö kansallisissa tuomioistuimissa olisi nimittäin tehty liian vaikeaksi niiden henkilöiden osalta, jotka katsovat oikeuksiaan loukatun. Olisi näin ollen paitsi hyvän oikeudenhoidon ja prosessiekonomin vaatimuksen vastaista myös tehokkaan sisäisen oikeussuojakeinon puuttumista koskevan edellytyksen (ks. edellä 115 kohta) vastaista velvoittaa asianomaiset henkilöt turvautumaan kaikkiin kansallisiin oikeussuojakeinoihin ja odottamaan, että niiden vaatimukset ratkaistaan lopullisesti sen jälkeen, kun asianomaiset yhteisön toimielimet ovat tilanteen mukaan muuttaneet tai täydentäneet sovellettavia yhteisön säännöksiä pannessaan täytäntöön sellaista yhteisöjen tuomioistuimen

ennakkoratkaisuasiassa antamaa tuomiota, jossa kyseiset säännökset on todettu pätemättömiksi (ks. vastaavasti asia 43/72, Merkur Aussenhandels v. komissio, tuomio 24.10.1973, Kok. 1973, s. 1055, 6 kohta ja yhdistetyt asiat 117/76 ja 16/77, Ruckdeschel ym., tuomio 19.10.1977, Kok. 1977, s. 1753, Kok. Ep. III, s. 449, 13 kohta; ks. analogisesti myös yhdistetyt asiat C-397/98 ja C-410/98, Metallgesellschaft ym., tuomio 8.3.2001, Kok. 2001, s. I-1727, 106 kohta).

- 118 Käsiteltävänä olevassa asiassa on todettava, että toisin kuin komissio väittää, kantajat eivät saa tehokasta oikeussuojaa kansallisessa tuomioistuimessa. On korostettava — tämän kuitenkin rajoittamatta sen arvioimista, ovatko kantajien väitteet mahdollisesti perusteltuja — että kansallinen tuomioistuin on esillä olevaan oikeudenkäyntiin liittyvän oikeudellisen asiayhteyden osalta joka tapauksessa oikeutettu tuomitsemaan AIMAn maksamaan kantajille kyseisten yhteisön tukien määrän vasta asetuksen N:o 2499/82 mahdollisen taannehtivan korjaamisen jälkeen, mikä tilanteen mukaan edellyttäisi asiassa jo todetun mukaisesti (ks. edellä 77 kohta) sitä, että komissio antaa asetuksen. Samoin siinä tapauksessa, että yhteisöjen tuomioistuin toteaisi ennakkoratkaisuasiassa antamassaan tuomiossa, että tietyt edellä mainitun asetuksen säännökset ovat pätemättömiä, ainoastaan yhteisön lainsäätäjän toimi mahdollistaisi sellaisen oikeudellisen perustan säätämisen, jonka nojalla tällainen maksu voitaisiin hyväksyä, kuten komissio on vastauksessaan sitä paitsi myöntänyt.
- 119 Komission väitteet, jotka perustuvat edellä mainitussa asiassa Coillte Teoranta vastaan komissio annettuun määräykseen, joka on annettu kumoamiskanteen eikä nyt esillä olevan kaltaisen vahingonkorvauskanteen johdosta, ovat tältä osin merkityksettömiä.
- 120 Tästä seuraa, että tehokkaiden sisäisten oikeussuojakeinojen olemassaoloon perustuva väite on hylättävä.
- 121 Tämän oikeussuojakeinojen erotteluun perustuvan ajatuksenkulun osalta on lisäksi todettava — kuten kantajat ovat vastauskirjelmässään sitä paitsi vahvistaneet — että

vahingonkorvauskanne on toissijainen niiden kumoamis- ja laiminlyöntikanteiden suhteen, jotka kantajat ovat myös esittäneet, jotta niille maksettaisiin kyseiset rahamäärät, ja jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti tutkimatta (ks. edellä 80 ja 83 kohta).

122 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo tältä osin asianmukaiseksi todeta, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 178 artiklan ja 215 artiklan toisen kohdan mukainen vahingonkorvauskanne on itsenäinen oikeussuojakeino, jolla on oma erityinen tehtävänsä oikeussuojakeinojen järjestelmässä ja jota voidaan käyttää edellytyksillä, jotka on määritelty tämän kannetyypin erityisen tarkoituksen perusteella. Kyseisellä kanteella pyritään nimittäin yhteisön toimielimen aiheuttaman vahingon korvaamiseen ainoastaan kantajaan nähden, eikä sillä pyritä tietyn toimenpiteen kumoamiseen tai asianomaisen toimielimen laiminlyönnin toteamiseen. Tällaisen kanteen itsenäisyyden sekä perustamissopimuksessa käyttöön otetun oikeussuojakeinojen järjestelmän tehokkuuden vastaista olisi näin ollen katsoa, että vahingonkorvauskanne jätetään tutkimatta sillä perusteella, että se voi ainakin kantajien osalta johtaa lopputulokseen, joka on verrattavissa kumoamiskanteen tai laiminlyöntikanteen lopputulokseen. Ainoastaan siinä tapauksessa, että korvauskanteella todellisuudessa vaaditaan kantajille osoitetun ja lopulliseksi tulleen yksittäisen päätöksen kumoamista siten, että kyseisellä kanteella olisi sama tarkoitus ja sama vaikutus kuin kumoamiskanteella, tällainen vahingonkorvauskanne voidaan katsoa menettelyn väärinkäyttämiseksi (ks. vastaavasti asia 4/69, *Lütticke v. komissio*, tuomio 28.4.1971, Kok. 1971, s. 325, 6 kohta; em. asia *Zuckerfabrik Schoepfenstedt v. neuvosto*, tuomion 3–5 kohta; em. asia *Krohn v. komissio*, tuomion 26, 32 ja 33 kohta; em. yhdistetyt asiat *Interquell Stärke-Chemie v. neuvosto* ja komissio, tuomion 7 kohta ja asia T-491/93, *Richco v. komissio*, tuomio 24.9.1996, Kok. 1996, s. II-1131, 64–66 kohta; ks. myös vastaavasti asia 26677/97, *SA Dangeville v. Ranska*, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 16.4.2002, *Recueil des arrêts et décisions* 2002-III, 47 ja 61 kohta).

123 Asia ei kuitenkaan ole näin nyt esillä olevassa tapauksessa, jossa komissio ei ole ollut toimivaltainen tekemään yksittäistä päätöstä asianomaisista tuista, kuten edellä esitetystä ilmenee (ks. edellä 70 ja 71 kohta).

- 124 Tämän kaiken perusteella käsiteltävänä olevaa vahingonkorvauskannetta ei voida katsoa menettelyn väärinkäyttämiseksi.

3. Väite, joka perustuu vastuuta koskevan kanteen vanhentumiseen

— Alustavat toteamukset

- 125 Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 46 artiklan mukaan vanhentumisaika sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta koskevissa asioissa on viisi vuotta siitä tapahtumasta, johon korvausvelvollisuus perustuu. Vanhentumisaika keskeytyy, jos asia pannaan vireille yhteisöjen tuomioistuimissa tai jos vahinkoa kärsinyt sitä ennen esittää asiassa vaatimuksen toimivaltaiselle yhteisön toimitelmelle, joskin viimeksi mainitussa tapauksessa keskeytyminen tapahtuu vain silloin, kun vaatimuksen jälkeen nostetaan kanne niissä artikloissa asetetuissa määräajoissa, joihin yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 46 artiklassa viitataan, eli EY:n perustamissopimuksen 173 artiklassa määrättyssä kahden kuukauden määräajassa tai EY:n perustamissopimuksen 175 artiklassa määrättyssä neljän kuukauden määräajassa (asia T-167/94, Nölle v. neuvosto ja komissio, tuomio 18.9.1995, Kok. 1995, s. II-2589, 30 kohta ja asia T-76/94, Jansma v. neuvosto ja komissio, tuomio 31.1.2001, Kok. 2001, s. II-243, 81 kohta).
- 126 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo soveliaaksi todeta heti alkuun ennen vanhentumisajan alkamisajankohdan määrittämistä, että toisin kuin kantajat ovat väittäneet, tätä määräaikaa eivät joka tapauksessa ole katkaisseet kantajien AIMAlle 22.1.1996 osoittama kirje eikä liioin niiden komissiolle 13.11.1996 osoittama kirje. On nimittäin yhtäältä ilmeistä, että kumpikaan näistä kirjeistä ei ole komissiolle osoitettu korvausvaatimus. Kantajien 13.11.1996 päivätty kirje sisältää kantelun, joka koskee AIMAn omaksumaa väitetysti sääntöjenvastaista tulkintaa asetuksesta N:o 2499/82. Kirjeessä ei riitauteta kyseisen asetuksen sääntöjenmukaisuutta tai komission itsensä toimintaa yleisemmin (ks. edellä 38 kohta).

- 127 Toisaalta kantajat eivät voi yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 46 artiklassa säädetyn vanhentumisen keskeyttämiseksi missään tapauksessa vedota edellä mainittuihin kirjeisiin, koska kummankaan kirjeen jälkeen ei ole nostettu kannetta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kyseisessä artiklassa säädetystä määräajassa (ks. edellä 125 kohta).
- 128 Näiden alustavien toteamusten jälkeen on määritettävä ajankohta, josta käsiteltävänä olevan vahingonkorvauskanteen vanhentumisaika alkaa.

— Kiistaton vahinko

- 129 Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 46 artiklassa tarkoitettu vanhentuminen voi alkaa kulua vasta, kun kaikki vahingonkorvausvelvollisuuden perusteena olevat edellytykset ovat täyttyneet. Nämä edellytykset ovat, että yhteisön toimielin on toiminut lainvastaisesti, että väitetty vahinko on tosiasiallisesti syntynyt ja että tämän toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (yhdistetyt asiat 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 ja 5/81, Birra Wührer ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 27.1.1982, Kok. 1982, s. 85, 10 kohta; asia T-20/94, Hartmann v. neuvosto ja komissio, tuomio 16.4.1997, Kok. 1997, s. II-595, 107 kohta ja em. asia Jansma v. neuvosto ja komissio, tuomion 76 kohta). Edellä mainittu kiistattoman vahingon olemassaoloa koskeva edellytys täyttyy, kun vahinko on välittömästi uhkaava ja riittävällä varmuudella ennakoitavissa, vaikka sen suuruutta ei vielä voidakaan täsmällisesti määrittää (asia 281/84, Zuckerfabrik Bedburg v. neuvosto ja komissio, tuomio 14.1.1987, Kok. 1987, s. 49, 14 kohta).
- 130 Tältä osin on todettava, että silloin kun esillä olevan tapauksen tavoin kyse on lainsäädäntötoimesta aiheutuvasta yhteisön vastuusta, vanhentumisaika ei voi alkaa kulua, ennen kuin tästä toimesta aiheutuvat vahinkoseuraukset ovat syntyneet ja ennen kuin asianomaiset ovat näin ollen kärsineet kiistattoman vahingon (em. yhdistetyt asiat Birra Wührer ym. v. neuvosto ja komissio, tuomion 10 kohta).

- 131 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa käsiteltävänä olevassa tapauksessa, että vanhentumisaika on alkanut kulua siitä, kun kantajat kiistatta kärsivät vahinkoa sen johdosta, että yhteisön tuki jäi kokonaan tai osittain maksamatta.
- 132 Kantajat eivät ole kiistäneet sitä, että asetuksen N:o 2499/82 systematiikan mukaan DAI:n olisi kyseisen asetuksen 9 artiklan 1 kohdan nojalla pitänyt maksaa niille viinin vähimmäisostohinta viimeistään kesäkuun 1983 lopussa, kuten komissio on korostanut. Kyseisen säännöksen sanamuodon mukaan tislaajan oli nimittäin maksettava tämä hinta tuottajalle 90 päivässä viinin saapumisesta tislaamoon. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa on selvää, että viimeiset viinitoimitukset tapahtuivat maaliskuussa 1983 (ks. edellä 18 kohta).
- 133 Esillä olevan oikeudenkäynnin erityisissä olosuhteissa vahingon, jonka kantajat kärsivät kesäkuun 1983 lopussa sen takia, että vähimmäisostohinta jäi säädettyssä määräjassa kokonaan tai osittain maksamatta, ei kuitenkaan voida katsoa olleen kyseisestä ajankohdasta lähtien kiistaton, eli välittömästi uhkaava ja ennakoitavissa.
- 134 DAI nimittäin vaati 22.6.1983 AIMAa maksamaan ennakkona asianomaisen yhteisön tuen määrän, ja se asetti tässä tarkoituksessa kyseiselle elimelle vakuuden asetuksen N:o 2499/82 11 artiklan mukaisesti. Asianosaiset eivät kuitenkaan ole kiistäneet sitä, että saatuaan tämän ennakon 10.8.1983 DAI maksoi osan ennakon määrästä eräille asianomaisille tuottajille, muun muassa tietyille kantajille, kuten ilmenee tiedoista, jotka kantajat toimittivat vastauksenaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin, ja kuten DAI on sitä paitsi väittänyt Tribunale civile di Romassa (ks. edellä 16, 19, 20, 25, 26 ja 43 kohta).

- 135 Lisäksi DAI laittoi syyskuussa 1984 Tribunale civile di Romassa vireille oikeudenkäynnin, jotta erityisesti vahvistettaisiin, että vakuudella oli tarkoitus taata vähimmäisostohinnan maksaminen tuottajille siinä tapauksessa, että tislaaja jättää velvoitteensa noudattamatta. Asianomaiset tuottajat, mukaan lukien kantajat, hyväksyttiin väliintulijoiksi tukemaan DAI:n vaatimuksia. Nämä vaatimukset hylättiin Tribunale civile di Roman 27.1.1989 antamalla tuomiolla (ks. edellä 25, 26, 28 ja 30 kohta). Valitus, jonka neljä kantajaa yhteensä viidestä kantajasta teki tämän tuomion johdosta, hylättiin Corte d'appello di Roman 19.11.1991 antamalla tuomiolla, joka puolestaan vahvistettiin Italian Corte di cassazione 28.11.1994 antamalla tuomiolla.
- 136 Vahingon kiistattomuuden arvioinnissa on otettava huomioon nämä oikeudenkäynnit, jotka koskevat nimenomaan vakuuden kohtaloa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen juuri toteamasta kansallisten oikeusuojakeinojen tehottomuudesta huolimatta (ks. edellä 118 kohta) on nimittäin myönnettävä, että käsiteltävänä olevan tapauksen erityisissä olosuhteissa huolellisen ja harkitsevan taloudellisen toimijan on nimittäin ollut äärimmäisen vaikeaa tiedostaa, että se ei voi kansallisen tuomioistuimen avulla saada maksua asianomaisista tuista.
- 137 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa on todettava, että kantajien yhtäältä AIMAn ja toisaalta komission kanssa käymä kirjeenvaihto sekä italialaisissa tuomioistuimissa vireille pannut oikeudenkäynnit osoittavat, että kantajat ovat aluksi selkeästi katsoneet asetuksen N:o 2499/82 virheellisen soveltamisen olevan syynä siihen, että AIMA kieltäytyi maksamasta niille asianomaista tukea (ks. 28, 35–38, 41 ja 42 kohta).
- 138 Tältä osin on huomattava, että AIMAn edellä mainittu kieltäytyminen ei perustunut asetuksen N:o 2499/82 nimenomaisiin säännöksiin, vaan kyseisessä asetuksessa olevaan aukkoon, sillä kyseisessä asetuksessa ei ole sen 9 artiklassa säädetyn järjestelmän osalta säädetty menetelmästä, jolla varmistettaisiin tuen maksaminen asianomaisille tuottajille tislaajan tullessa maksukyvottomäksi. Lisäksi edellä mainitun asetuksen 11 artiklassa asetetaan edellytykseksi tuen maksamiselle tislaajalle ennakoon se, että tislaaja asettaa interventioelimelle vakuuden, jonka

suuruus on 110 prosenttia kyseisen tuen määrästä. Ne, joita asia koskee, ovat siten voineet perustellusti jättää huomiotta sen, että niiden kärsimän vahingon on aiheuttanut nimenomaan asetuksessa N:o 2499/82 oleva aukko, jolloin ne eivät voi saada korvausta tästä vahingosta kansallisessa tuomioistuimessa, sillä kuten on jo todettu (ks. edellä 118 kohta), ei ole oikeudellista perustaa, jonka perusteella voitaisiin hyväksyä tuen maksaminen tuottajille.

- 139 Lisäksi on todettava, että kantajat ovat voineet niiden ja AIMAn välisiin lähes sopimussuhteisiin verrattavien suhteiden osalta perustellusti toivoa, että kansallinen tuomioistuin tuomitsee kyseisen elimen maksamaan niille vähimmäisostohintaan sisältyvän yhteisön tuen määrän, jota DAI ei ollut niille maksanut, kuten komissio on sitä paitsi istunnossa väittänyt (ks. edellä 89 kohta).
- 140 On nimittäin selvää, että kaikissa kantajien ja DAI:n välillä tehdyissä ja AIMAn hyväksymissä sopimuksissa nimenomaisesti mainitaan EMOTR:n tuen määrä, joka sisältyi asetuksessa N:o 2499/82 vahvistettuun vähimmäisostohintaan ja josta määrättiin sopimuksessa asiakirja-aineistosta ilmenevin tavoin.
- 141 Lisäksi ei ole kiistetty sitä, että kantajat ovat täyttäneet kaikki velvoitteensa ja että etukäteistislaukset on suoritettu edellä mainitussa asetuksessa säädettyssä määräajassa.
- 142 Lisäksi sellaisen menetelmän puuttuminen, jolla kyseisen asetuksen 9 artiklassa säädetyn järjestelmän osalta taattaisiin yhteisön tuen maksaminen asianomaisille tuottajille erityisesti siinä tapauksessa, että tislaja joutuu konkurssiin, ei ole yhteensoveltuva etukäteistislauksen erään olennaisen tavoitteen kanssa. Etukäteistislaukseen turvautumisella ei pyritä ainoastaan välttämään laadultaan keskinkertaisten viinien pitämistä kaupan, vaan kuten asetuksen N:o 2144/82 kuudennesta perustelukappaleesta ilmenee, sillä pyritään myös lisäämään tuottajien tuloja takaamalla niille tietyin edellytyksin pöytäviinin vähimmäishinta. Lisäksi asetuksen

N:o 2499/82 11. perustelukappaleen mukaan on säädettävä, että tuottajille taattu vähimmäishinta maksetaan niille pääsääntöisesti määrääjassa, jonka perusteella ne voivat saada vähimmäishintana tuloja, jotka vastaavat niitä tuloja, jotka ne olisivat saaneet, jos kyse olisi kaupallisesta myynnistä; kyseisen perustelukappaleen mukaan on näin ollen ollut tarpeen aikaistaa maksettavien tukien suorittamista mahdollisimman paljon, kuitenkin siten, että menettelyn sujuminen taataan asianmukaisella vakuusjärjestelmällä.

143 Huolellinen ja harkitseva taloudellinen toimija on tässä yhteydessä voinut perustellusti luottaa, että asianomainen tuki maksetaan sille. Erityisesti koska tislaaja oli asetuksen N:o 2499/82 11 artiklan mukaisesti asettanut vakuuden taatakseen menettelyn virheettömyyden, tislaajan maksukyvyttömyyttä koskeva riski on perustellusti voinut vaikuttaa siltä, että se on katettu tislaajalle etukäteen ennakkona maksetun tuen määrän osalta, sillä tuottajat olivat täyttäneet kaikki velvoitteensa ja koska viini oli tislattu kyseisen asetuksen säännösten mukaisesti.

144 Asetuksessa N:o 2499/82 olevasta pöytäviinin etukäteistislaukseen liittyvästä edellä mainitusta aukosta johtuvaa tilanteen poikkeuksellisuutta vahvistaa sitä paitsi se, että asetuksen (ETY) N:o 816/70 6 b, 6 c, 24 a ja 24 b artiklassa tarkoitettuja viinin etukäteistislausta koskevia toimenpiteitä koskevista yleisistä oikeussäännöistä 20 päivänä heinäkuuta 1976 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 1931/76 (EYVL L 211, s. 5) säädetyssä järjestelmässä kansallinen interventioelin maksoi yhteisön tuen suoraan asianomaisille tuottajille. Vaikka on totta, että eräitä viinin etukäteistislausta koskevia toimenpiteitä koskevista yleisistä oikeussäännöistä 5 päivänä helmikuuta 1979 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 343/79 (EYVL L 54, s. 64) mukaan, jolla on 2.4.1979 lähtien korvattu asetus N:o 1931/76, jäsenvaltiot saavat määrätä, että joko interventioelin tai tislaaja maksaa osan tuesta tuottajille (jälkimmäisessä tapauksessa interventioelin korvaa tislaajalle tuen määrän, kun esitetään todiste siitä, että sopimukseen merkitty koko viinimäärä on tislattu), kyseisessä asetuksessa ei kuitenkaan säädetty järjestelmästä, josta on säädetty käsiteltävänä olevassa tapauksessa sovellettavassa asetuksen N:o 2499/82 9 artiklassa. Asetuksen N:o 343/79 4 artiklan 3 kohdassa nimittäin säädettiin, että kun edellä mainittu todiste on esitetty, interventioelimen on maksettava tuottajalle maksamatta olevan tuen ja 2 kohdassa tarkoitettun määrän välinen erotus. Toisin kuin asetuksen

N:o 2499/82 9 artiklassa säädetystä järjestelmässä yhteisön tuen myöntämisen lopullisena edellytyksenä ei siis ollut todisteen esittäminen siitä, että tislaja oli säädetystä määräajassa maksanut tuen tuottajalle.

- 145 Kaikkien näiden syiden takia, ja kun otetaan huomioon asetuksella N:o 2499/82 käyttöön otetun järjestelmän monimutkaisuus sekä juuri esitettyjen olosuhteiden poikkeuksellisuus, kantajat ovat vasta italialaisissa tuomioistuimissa vireillepantujen vakuutta koskeneiden oikeudenkäyntien päätyttyä voineet havaita, että kyseessä olevien tukien määrää ei makseta niille vakuudesta.
- 146 Vaikka AIMA oli käsiteltävänä olevassa tapauksessa saanut vakuuden jo helmikuussa 1991 Tribunale civile di Roman antaman tuomion täytäntöönpanon johdosta ja vaikka vakuus oli samana vuonna merkitty kirjanpitoon EMOTR:n hyväksi (ks. edellä 40 kohta), italialainen tuomioistuin määritteli asetuksen N:o 2499/82 säännösten mukaisen vakuuden saajan lopullisesti vasta edellä mainitussa Italian Corte di cassazione 28.11.1994 antamassa tuomioissa. Komission esittämän sen seikan perusteella, että Corte d'appello di Roma oli julistanut muutoksenhakuoikeuden menetetyksi sen takia, että valitusta ei ollut sääntöjenmukaisesti annettu DAille tiedoksi, ei voida tältä osin katsoa, että vakuuden saaja olisi lopullisesti vahvistettu edellä mainitussa Tribunale civile di Roman antamassa tuomioissa, koska neljä kantajaa oli tehnyt valituksen säädetystä määräajassa ja antanut sen sääntöjenmukaisesti tiedoksi AIMAlle ja Assedilelle sekä koska nämä neljä kantajaa olivat tämän jälkeen sääntöjenmukaisesti tehneet kassaatiovalituksen Corte d'appellon tuomion johdosta (ks. edellä 31 ja 33 kohta; ks. myös analogisesti julkisasiamies Darmonin 18.6.1991 esittämä ratkaisuehdotus asiassa C-55/90, Cato v. komissio, tuomio 8.4.1992, Kok. 1992, s. I-2533 ja s. I-2545, 25–27 kohta ja hänen 4.2.1992 esittämänsä ratkaisuehdotus, s. I-2559, 19 kohta). Tästä seuraa, että kantajien kärsimä vahinko ei voinut olla kiistaton ennen kuin vasta 28.11.1994.
- 147 Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 46 artiklassa säädetty viiden vuoden vanhentumisaika ei näin ollen voinut alkaa kuluu ennen viimeksi mainittua päivämäärää, joten käsiteltävänä olevaa vuonna 1998 nostettua vahingonkorvauskannetta ei voida pitää liian myöhään nostettuna.

148 Tästä seuraa, että kanneoikeuden vanhentumiseen perustuva väite on hylättävä.

149 On lisäksi täsmennettävä, että Italian Corte di cassazione 28.11.1994 antaman tuomion jälkeen kantajien kärsimää vahinkoa voitiin sitä vastoin pitää kiistattomana, koska se vaikutti silloin välittömästi uhkaavalta ja ennakoitavissa olevalta, vaikka sen määrää ei voitu vielä täsmällisesti määrittää (ks. edellä 129 ja 130 kohta). Koska maatalousosuuskuntina kantajat olivat etuoikeutettujen velkojien asemassa, kuten ilmenee kantajien ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjallisiin kysymyksiin antamista vastauksista, joita komissio ei ole kiistänyt, ei ollut poissuljettua, että ne voisivat periä osan DA:ilta olevista maksamattomista saatavistaan konkurssinnettelyn päättyessä, mikä edellä mainittujen vastausten mukaan tapahtui vasta vuoden 2000 aikana.

150 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että vahingonkorvausvaatimukset voidaan tutkia.

Kysymys siitä, onko vahingonkorvauskanne perusteltu

Asianosaisten lausumat

151 Kantajat vetoavat vahingonkorvausvaatimuksensa tueksi asetuksen N:o 2499/82 sääntöjenvastaisuuteen, koska niiden mainitsema aukko johtaa ensiksikin tuottajien erilaiseen kohteluun tuottajien kansallisuuden perusteella. Kyseisessä asetuksessa loukataan vakavasti EY:n perustamissopimuksen 6 artiklassa ja 40 artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa (joista on eräiltä osin muutettuina tulleet EY 12 artikla ja EY 34 artiklan 2 kohdan toinen alakohta) vakiinnutettua syrjäntäkiellon periaatetta,

koska käsiteltävänä olevan tapauksen kaltaisissa olosuhteissa ainoastaan kyseisen asetuksen 9 artiklassa säädettyyn järjestelmään kuuluvat tuottajat on suljettu yhteisön tuen saamisen ulkopuolelle. Tästä järjestelmästä seuraa myös, että tämä sama tuki on tarkoitettu joko tuottajalle, jos asianomainen jäsenvaltio on valinnut kyseisen asetuksen 10 artiklassa säädetyn menettelyn, tai tislaajalle, jos jäsenvaltio on valinnut kyseisen asetuksen 9 artiklassa säädetyn menettelyn, mikä on lisäksi selvästi ristiriidassa kyseisen asetuksen tavoitteiden kanssa. Kantajat väittävät toiseksi, että se seikka, että asianomaisten tukien maksamista tuottajille ei ole taattu, on käsiteltävänä olevassa tapauksessa johtanut siihen, että yhteisö on saanut perusteetonta etua.

- 152 Mitä lisäksi tulee kärsityn vahingon arviointiin, kantajat ovat kanteessa esittäneet DAIlta olevien maksamattomien saataviensa määrät, joihin oli vedottu jo Tribunale civile di Romassa (ks. edellä 28 kohta) ja joita komissio ei ole kiistänyt. Kantajat ovat vastauksenaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kysymykseen täsmentäneet 10.2.2004 pidetyssä istunnossa, että niiden väittämä vahinko vastaa DAIn konkurssin yhteydessä vuonna 2000 suoritettun jaon jälkeen ainoastaan yhteisön tuen suhteellista osuutta kantajien DAIlta olevien niiden saatavien määrästä, jotka ovat maksamatta kyseisen jaon suorittamisen jälkeen (ks. edellä 44 kohta). Tämä osuus olisi siten laskettava suhteessa siihen, mikä on AIMAn hyväksymissä sopimuksissa mainittu tuen osuus määrätystä vähimmäisostohinnasta.

- 153 Komissio väittää puolestaan, että asetuksen N:o 2499/82 9 artiklassa säädetyssä yhteisön tuen maksamista koskevassa järjestelmässä tislaajat olivat kyseisen tuen välittämiä saajia. Kyseisen asetuksen 10 artiklassa säädetyssä järjestelmässä tuensaajia olivat sitä vastoin tuottajat. Tämä erottelu, joka ei ole lainkaan syrjivä, vastaa tarvetta ottaa ennakkojen ja tukien maksun osalta huomioon jäsenvaltioiden erilaiset hallintojärjestelmät, kuten kyseisen asetuksen 11. perustelukappaleessa on esitetty.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi

- 154 EY:n perustamissopimuksen 215 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettu yhteisön sopimussuhteen ulkopuolinen vastuu voi syntyä vain, jos seuraavat edellytykset täyttyvät: toimielinten moitittu toiminta on lainvastaista, vahinko on todella syntynyt ja lainvastaisen toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (em. yhdistetyt asiat Ludwigshafener Walzmühle ym. v. neuvosto ja komissio, tuomion 18 kohta ja yhdistetyt asiat T-195/94 ja T-202/94, Quiller ja Heusmann v. neuvosto ja komissio, tuomio 9.12.1997, Kok. 1997, s. II-2247, 48 kohta).
- 155 Oikeuskäytännössä on vaadittu edellä mainitun ensimmäisen edellytyksen osalta sen osoittamista, että oikeussäännön, jonka tarkoituksena on antaa oikeuksia yksityisille, rikkominen on riittävän ilmeinen (asia C-352/98 P, Bergaderm ja Goupil v. komissio, tuomio 4.7.2000, Kok. 2000, s. I-5291, 42 kohta). Sen vaatimuksen osalta, jonka mukaan rikkomisen on oltava riittävän ilmeinen, ratkaiseva peruste kyseisen vaatimuksen täytymisen kannalta on yhteisön asianomaisen toimielimen harkintavallalle asetettujen rajojen ilmeinen ja vakava ylittäminen. Jos tällä toimielimellä on harkintavaltaa hyvin vähän tai ei ollenkaan, jo pelkän yhteisön oikeuden rikkomisen voidaan katsoa olevan riittävän ilmeinen rikkominen (asia C-312/00 P, komissio v. Camar ja Tico, tuomio 10.12.2002, Kok. 2002, s. I-11355, 54 kohta ja yhdistetyt asiat T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 ja T-225/99, Comafrika ja Dole Fresh Fruit Europe v. komissio, tuomio 12.7.2001, Kok. 2001, s. II-1975, 134 kohta).
- 156 Käsiteltävänä olevassa asiassa kantajat väittävät ennen kaikkea, että ero asetuksen N:o 2499/82 9 ja 10 artiklassa säädettyjen tuen maksua koskevien järjestelmien välillä on syrjivä, koska 9 artiklassa säädetyssä järjestelmässä ei ole taattu tukien maksamista asianomaisille tuottajille. Lisäksi se, että kyseiset tuet ovat kokonaan tai osittain jääneet maksamatta kantajille, johtaa siihen, että yhteisö on saanut perusteetonta etua (ks. edellä 84 kohta).

- 157 Mitä ensiksi tulee kanneperusteeseen, joka perustuu periaatteeseen, jonka mukaan perusteettoman edun saaminen ei ole sallittua, on korostettava, että kantajat ovat täyttäneet kaikki velvoitteensa ja että niiden DA:lle toimittaman viinin etukäteistislauksella on suoritettu asetuksessa N:o 2499/82 säädetyssä määräajassa, kuten asiassa on jo todettu (ks. edellä 141 kohta). Kyseisen asetuksen tavoitteet on siten etukäteistislauksen osalta täysin saavutettu.
- 158 DA:n maksukyvyttömyyden johdosta kantajat eivät kuitenkaan saaneet suorituksiltaan kantajien ja AIMA:n välisten lähes sopimussuhteeseen verrattavien suhteiden osalta määrättyä vastiketta DA:n välityksellä tapahtuvana maksuna EMOTR:n tukien määrästä, joka oli mainittu DA:n kanssa tehdyissä ja AIMA:n hyväksymissä sopimuksissa.
- 159 Yhteisö on näin ollen saanut perusteetonta etua, joka on seurausta siitä, että asianomaisia tukia ei ole maksettu kantajille kokonaan, kun taas AIMA oli tilivuonna 1991 merkinnyt kirjanpitoon EMOTR:n hyväksi vakuuden, jonka DA oli asettanut taatakseen etukäteistislauksista koskevan menettelyn virheettömyyden ja saadakseen näiden tukien maksun ennakkona ja jonka AIMA oli sittemmin saanut.
- 160 Periaate, jonka mukaan perusteettoman edun saaminen ei ole sallittua, kuuluu yhteisön yleisiin oikeusperiaatteisiin (asia C-259/87, Kreikka v. komissio, tuomio 10.7.1990, Kok. 1990, s. I-2845, 26 kohta, julkaistu lyhennelmänä; asia T-171/99, Corus UK v. komissio, tuomio 10.10.2001, Kok. 2001, s. II-2967, 55 kohta ja yhdistetyt asiat T-44/01, T-119/01 ja T-126/01, Vieira ja Vieira Argentina v. komissio, tuomio 3.4.2003, Kok. 2003, s. II-1209, 86 kohta).
- 161 Näin ollen on todettava, että asetuksen N:o 2499/82 9 artiklassa säädetty tuen välillistä maksamista koskeva järjestelmä on selvästi sen yleisen periaatteen vastainen, jonka mukaan perusteettoman edun saaminen ei ole sallittua, sillä

kyseiseen järjestelmään ei liittynyt minkäänlaista menetelmää, jonka avulla olisi voitu varmistaa yhteisön tuen maksaminen tuottajille tislajaan tullessa maksukyvyttömäksi, kun kaikki tuen myöntämisen edellytykset muuten täyttyivät.

162 Tästä seuraa, että asetuksella N:o 2499/82 loukataan riittävän ilmeisellä tavalla periaatetta, jonka mukaan perusteettoman edun saaminen ei ole sallittua ja jonka tarkoituksena on antaa oikeuksia yksityisille.

163 Toiseksi, syrjintäkiellon periaatteen loukkaamiseen perustuvan kanneperusteen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa ensiksi, että asetuksen N:o 2499/82 8 artiklassa säädetty mahdollisuus valita joko tuen maksaminen tuottajille tislajaan välityksellä (9 artikla) tai toisaalta järjestelmä, jossa interventioelin maksaa tuen suoraan tuottajille (10 artikla), oli periaatteessa perusteltu sen takia, että oli tarpeen varmistaa etukäteistislauksen täysimääräinen tehokkuus koko yhteisössä viinivuonna 1982/1983, ottaen huomioon eri jäsenvaltioiden hallintojärjestelmien erilaisuus, kuten kyseisen asetuksen 11. perustelukappaleessa on todettu. Kantajat eivät sitä paitsi ole kiistäneet sellaisen järjestelmän periaatteellista lainmukaisuutta, jossa tuki maksetaan tuottajille välillisesti.

164 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa on tutkittava, johtavatko kyseessä olevassa säännöstössä säädetyt tuen välillistä maksamista koskevaan järjestelmään liittyvät yksityiskohtaiset säännöt perustamissopimuksen 40 artiklan 3 kohdassa kiellettyyn syrjintään yhteisön tuottajien välillä, koska näiden yksityiskohtaisten sääntöjen johdosta tuottajia, jotka olivat sijoittautuneet jäsenvaltioon, joka oli valinnut asetuksen N:o 2499/82 9 artiklassa säädetyn välillistä maksamista koskevan järjestelmän, kohtasi yhteisön tuen maksamisen osalta riski, joka ei koskenut sellaiseen jäsenvaltioon sijoittautuneita tuottajia, joka oli valinnut kyseisen asetuksen 10 artiklassa säädetyn järjestelmän.

- 165 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 40 artiklan 3 kohdassa ilmaistu syrjintää koskeva kieltö on ainoastaan eräs tapa ilmaista yhdenvertaisuuden yleisperiaate, joka kuuluu yhteisön oikeuden peruseriaatteisiin. Tämä periaate edellyttää, ettei toisiinsa rinnastettavia tapauksia kohdella eri tavalla, ellei tällaista erottelua voida objektiivisesti perustella (yhdistetyt asiat C-267/88–C-285/88, Wuidart ym., tuomio 21.2.1990, Kok. 1990, s. I-435, 13 kohta).
- 166 Tämän kiellon täytäntöönpanon edellytyksiin liittyvän tuomioistuinvalvonnan osalta on kuitenkin täsmennettävä, että yhteisön lainsäätäjällä on yhteisen maatalouspolitiikan alalla laaja harkintavalta, joka vastaa perustamissopimuksen 40 ja 43 artiklassa (joista on tullut EY 34 ja EY 37 artikla) sille asetettua poliittista vastuuta (em. yhdistetyt asiat Wuidart ym., tuomion 14 kohta).
- 167 Edellä mainitun asetuksen tarkoituksesta johtuu käsiteltävänä olevassa tapauksessa, että valitusta tuen maksamista koskevasta järjestelmästä riippumatta tuki oli tarkoitettu juuri tuottajille (ks. edellä 142 kohta). Vaikka on totta, että interventioelimen oli asetuksen N:o 2499/82 9 artiklan 2 kohdan nojalla maksettava tuki tislaajalle, tämän maksun edellytyksenä oli joka tapauksessa se, että tislaaja maksoi kyseisen artiklan 1 kohdassa säädetyssä määrääjassa tuottajalle vähimmäisostohinnan, joka sisälsi tuen määrän. Tislaaja toimi tässä järjestelmässä yhteisön tuen maksamisen osalta todellisuudessa välittäjänä kyseisen tuen sisältyessä taattuun vähimmäisostohintaan.
- 168 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo näin ollen, että se seikka, että asetuksen N:o 2499/82 9 artiklassa säädetyn järjestelmän osalta ei ole taattu yhteisön tuen maksamista asianomaisille tuottajille erityisesti tislaajan joutuessa konkurssiin, ei kuulu niihin normaaleihin kaupallisiin riskeihin, jotka liittyvät senkaltaisten toimitussopimusten täyttämiseen, jotka käsiteltävänä olevassa tapauksessa on tislaajien ja tuottajien välillä tehty, eikä erityisesti riskiin siitä, että määrätyn hinnan maksamista koskeva velvoite jää täyttämättä ostajan tullessa maksukyvyttömäksi.

- 169 Tältä osin on todettava, että kun otetaan huomioon asetuksen N:o 2499/82 1, 3 ja 4 artiklassa tarkoitettuja tislaajien ja tuottajien välisiä sopimuksia koskeva säännöstö, kyseisiä sopimuksia ei voida katsoa tavallisiksi kaupallisiksi sopimuksiksi siltä osin kuin niissä määrätty hinta sisälsi yhteisön tuen määrän. Kun asetuksessa N:o 2499/82 on säädetty EMOTR:n tukiosaston tuen myöntämisestä määrättyyn ryhmään kuuluville taloudellisille toimijoille kyseisessä asetuksessa määritetyin täsmällisin ehdoin, siinä on periaatteessa suljettu pois kaikki tuen maksua koskevat taloudelliset tai kaupalliset epävarmuustekijät näiden tuen myöntämistä koskevien edellytysten täytyessä.
- 170 Se seikka, että määrättyyn vähimmäisostohintaan sisältyvän yhteisön tuen määrä on nimenomaisesti mainittu tuottajien ja tislaajien välisissä interventioelimen hyväksymisissä sopimuksissa, vahvistaa tässä yhteydessä sitä, että riskiä hinnan jäämisestä maksamatta tuen määrän osalta ei periaatteessa ole. Sitä vastoin on korostettava, että sitä osaa vähimmäisostohinnasta, jota yhteisön tuki ei kata, koskevat edelleen ne riskit, jotka liittyvät kaikkiin kaupallisiin sopimuksiin.
- 171 Koska asetuksen 9 artiklassa säädetyn järjestelmän osalta ei kuitenkaan ole millään tavalla taattu tuen maksamista tuottajille erityisesti silloin, kun tislaaja joutuu konkurssiin, yhteisön tuen tosiasiallista maksamista tuottajille koskevat edelleen käytännössä myös ne puhtaasti kaupalliset epävarmuustekijät, jotka voivat vääristää tuen myöntämisen edellytyksiä.
- 172 Se seikka, että tislausta koskeva tukijärjestelmä järjestettiin siten, että sitä varten tarkoitetut yhteisön varat saattoivat kadota välissä olevassa liikesuhteessa ennen kuin ne saavuttivat saajansa, on kuitenkin selvästi järjestelmän tarkoituksen ja sen julkisoikeudellisen luonteen vastaista. Vaikka on totta, että vakuudella, josta on säädetty niitä tapauksia varten, joissa tuki maksetaan ennakkona, on mahdollisesti voitu turvata yhteisön taloudelliset edut, käsiteltävänä olevan tapauksen kaltaisissa olosuhteissa järjestelmä on joka tapauksessa räikeästi epäonnistunut yhdessä

tavoitteessaan eli asianomaisten tuottajien tulojen lisäämisessä. Tältä osin on todettava, että komission väite, jonka mukaan yhteisen maatalouspolitiikan osalta on normaalia, että tuen oikeudellinen saaja on tuotantoketjun myöhemmässä vaiheessa tuen taloudellisen saajan eli maataloustuottajan jälkeen, ei voi vaikuttaa tähän arviointiin, sillä mahdollisuutta valita asetuksen 9 ja 10 artiklassa tarkoitettujen järjestelmien välillä ei suinkaan säädetty sitä varten, että jäsenvaltiot voisivat mielensä mukaan valita tuensaajan, vaan yksinomaan sitä varten, että helpotetaan järjestelmän täytäntöönpanoa koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen mukauttamista jäsenvaltioiden hallintojärjestelmiin (asetuksen N:o 2499/82 11. perustelukappale).

- 173 Näin ollen on todettava, että tämä asetuksessa N:o 2499/82 oleva aukko on johtanut jäsenvaltiosta riippuen erilaiseen kohteluun, kun kyse on nimenomaan yhteisön tuen maksamisen takaamisesta asianomaisille tuottajille, vaikka kyseinen tuki on sovellettavan yhteisön säännösten perusteella periaatteessa pitänyt maksaa niille.
- 174 Tällainen eroavaisuus on yhteensopeltuva syrjintäkiellon periaatteen kanssa vain siinä tapauksessa, että eroavaisuutta voidaan objektiivisesti perustella asianomaisten tilanteiden erilaisuudella. On kuitenkin todettava, että asia ei ole näin käsiteltävänä olevassa tapauksessa. Erityisesti sen takia, että moitittu erilainen kohtelu ei liity etukäteistislausta koskevan tuen myöntämisedellytyksiin, vaan ainoastaan kyseistä myöntämistä koskeviin yksityiskohtaisiin sääntöihin, tätä erilaista kohtelua ei voida selittää eroilla, jotka koskevat viinintuottajien asemaa tai yleisemmin viinialan asemaa eri jäsenvaltioissa.
- 175 Toisin kuin komissio on väittänyt, tätä erilaista kohtelua ei voida liioin perustella käytännöllisillä syillä, jotka liittyvät tarpeeseen ottaa huomioon eri jäsenvaltioiden erilaiset hallintojärjestelmät. Asetuksen N:o 2499/82 9 artiklassa säädetty järjestelmä, jossa tuki maksetaan asianomaisille tuottajille tislaajien välityksellä, olisi nimittäin täysin hyvin voitu varustaa menetelmällä, jolla varmistetaan tuen maksaminen tuottajille tislaajan tullessa maksukyvyyttömäksi, ilman että muutoin haitataan tämän järjestelmän tehokkuutta. Komission oli näin ollen pitänyt ajallaan toteuttaa asianmukaisimmiksi katsomansa toimenpiteet edellä mainitussa asetuksessa olevan aukon korjaamiseksi. Komission väite, jonka mukaan väitetty erilainen

kohtelu on perusteltu sen takia, että asianomaisille tuottajille on asetuksen N:o 2499/82 10 artiklassa säädetystä tuen maksamista koskevassa järjestelmässä asetettu enemmän hallinnollisia velvoitteita kuin kyseisen asetuksen 9 artiklassa säädetystä järjestelmässä, ei ole tältä osin yksilöity eikä liioin perusteltu. Kantajien väitteet eivät nimittäin koske itse periaatetta tuen maksamisesta tuottajille tislajaan välityksellä, vaan tämän järjestelmän aukollisuutta siltä osin kuin siinä ei taata tuen maksamista sen todellisille saajille tislajaan tullessa maksukyvyttömäksi. Tämä takuun puuttuminen on kuitenkin voinut asiaan liittymättömien syiden johdosta riistää asianomaisilta tuottajilta tuen, jota niillä oli oikeus vaatia, eikä takuun puuttumisella näin ollen ole mitään yhteistä todisteita koskevien yksinkertaisten edellytysten kanssa, jotka asetuksen N:o 2499/82 10 artiklassa ovat ehtona sille, että interventioelin maksaa tuen suoraan tuottajille. Sen väitteen osalta, jonka komissio esitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjallisiin kysymyksiin antamissaan vastauksissa ja jonka mukaan asetuksen N:o 2499/82 10 artiklassa säädetyn järjestelmän osalta asianomaiset tuottajat ovat myös kantaneet riskin siitä, että ne eivät saa yhteisön tukea, jos tislaja laiminlyö velvollisuutensa tislata viini säädetystä määräajassa, on todettava, että tällainen riski rasittaa kaikkia tuottajia riippumatta siitä, minkä vaihtoehdon asianomaiset jäsenvaltiot olivat valinneet, ja että toisaalta tällä riskillä ei ole mitään yhteyttä tislajaan maksukyvyttömyyteen liittyvään riskiin, josta käsiteltävänä olevassa tapauksessa on yksinomaan kysymys, koska on selvää, että kantajien toimittama viini on tislattu säädetystä määräajassa.

176 Komissio on näin ollen ilmeisesti ja vakavasti ylittänyt sen harkintavallalle asetetut rajat, kun se ei ole asetuksen N:o 2499/82 systematiikan osalta varustanut kyseisen asetuksen 9 artiklassa säädettyä tuen maksamista koskevaa järjestelmää menetelmällä, jolla taataan tuen maksaminen asianomaisille tuottajille tislajaan tullessa maksukyvyttömäksi. Tästä seuraa, että asetuksella N:o 2499/82 loukataan myös riittävän ilmeisesti syrjäntäkiellon periaatetta, jonka tarkoituksena on antaa oikeuksia yksityisille (em. yhdistetyt asiat Dumortier ym. v. neuvosto, tuomion 11 kohta).

177 Lisäksi on hylättävä komission väittävä, jonka mukaan kantajat eivät ole osoittaneet syy-yhteyttä sen vahingon, joka on aiheutunut tuen jäämisestä kokonaan tai osittain maksamatta kantajille, ja toisaalta kyseisen toimielimen toiminnan välillä, koska

kantajat eivät ole osoittaneet syy-yhteyttä sen seikan, että DAI ei maksanut tukea, mikä komission mukaan oli vahingon aiheuttanut seikka, ja toisaalta kyseisen toimielimen toiminnan välillä. Tältä osin on riittävää todeta, että kantajat väittävät perustellusti, että niiden kärsimä vahinko, jota komissio ei ole kiistänyt, on aiheutunut siitä, että kyseinen toimielin ei ole lisännyt asetuksen N:o 2499/82 9 artiklassa säädettyyn järjestelmään menetelmää, jolla taataan tuen maksaminen asianomaisille tuottajille tislajaan tullessa maksukyvyttömäksi (ks. edellä 111 ja 112 kohta). Se, että asianomainen tuki on jäänyt kokonaan tai osittain maksamatta kantajille DAIn konkurssin johdosta, on nimittäin välitön seuraus asetuksessa N:o 2499/82 olevasta kyseisestä aukosta. Tästä seuraa, että kyseisen vahingon ja komission moititun toiminnan välillä on selvästi osoitettu olevan syy-yhteys.

- 178 Edellä esitetyn perusteella on pääteltävä, että yhteisön vastuun perusteena olevat edellytykset eli se, että moitittu toiminta on lainvastaista, että vahinko on todella syntynyt ja että tämän toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys, ovat täyttyneet.
- 179 Koska kantajien kärsimän vahingon määrää ei voida asianosaisten lausumien perusteella määrittää oikeudenkäynnin tässä vaiheessa, on todettava välituomiolla, että komissio on velvollinen korvaamaan kantajille vahingon, joka niille aiheutui sen takia, että kantajien DAIlta oleviin maksamattomiin saataviin sisältyvä yhteisön tuen osuus, jota kantajilla asetuksen N:o 2499/82 nojalla oli oikeus vaatia, jäi kokonaan tai osittain maksamatta.
- 180 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien kehottaa näin ollen asianosaisia pyrkimään tämän tuomion perusteella sopimukseen kärsityn vahingon johdosta korvattavasta määrästä neljässä kuukaudessa tämän tuomion julistamisesta lukien. Jos sopimukseen ei päästä, asianosaisten on kyseisessä määräajassa esitettävä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle vaatimustensa määrät.

Oikeudenkäyntikulut

- 181 Edellisessä kohdassa esitetyn perusteella oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Komissio on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka kantajat ovat kärsineet Distilleria Agricola Industriale de Terralban konkurssin johdosta sen takia, että etukäteistislausta viinivuonna 1982/1983 koskevista säännöksistä annetun asetuksen (ETY) N:o 2499/82 9 artiklassa käyttöön otetussa järjestelmässä ei ollut menetelmää, jonka avulla olisi voitu taata kyseisessä asetuksessa säädetyn yhteisön tuen maksaminen asianomaisille tuottajille.**
- 2) **Asianosaisten on ilmoitettava sopimansa vahingonkorvauksen määrä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle neljässä kuukaudessa tämän tuomion julistamisesta lukien.**

- 3) Jos sopimukseen ei päästä, asianosaisten on kyseisessä määräajassa esitettävä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle vaatimustensa määrät.**

Pirrung

Meij

Forwood

Julistettiin Luxemburgissa 23 päivänä marraskuuta 2004.

H. Jung

J. Pirrung

kirjaaja

toisen jaoston puheenjohtaja

Sisällys

Asiaa koskevat oikeussäännöt	II - 4000
Tosiseikat	II - 4005
Oikeudenkäynti ja asianosaisten vaatimukset	II - 4016
Oikeudellinen arviointi	II - 4019
A Kumoamiskanteen ja laiminlyöntikanteen ottaminen tutkittavaksi	II - 4019
Asianosaisten lausumat	II - 4019
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi	II - 4021
Kumoamiskanteen ottaminen tutkittavaksi	II - 4021
Laiminlyöntikanteen ottaminen tutkittavaksi	II - 4026
B Vahingonkorvauskanne ja perusteettoman edun palautusta koskeva vaatimus .	II - 4027
Perusteettoman edun palautusta koskevan vaatimuksen ottaminen tutkittavaksi	II - 4027
Vahingonkorvauskanteen ottaminen tutkittavaksi	II - 4028
Asianosaisten lausumat	II - 4028
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi	II - 4032
1. Väite, joka perustuu siihen, että yhteisö ei ole vastuussa toiminnasta, josta sitä moititaan	II - 4033
2. Väite, joka perustuu tehokkaiden kansallisten oikeussuojakeinojen olemassaoloon	II - 4036
3. Väite, joka perustuu vastuuta koskevan kanteen vanhentumiseen	II - 4040
— Alustavat toteamukset	II - 4040
— Kiistaton vahinko	II - 4041
Kysymys siitä, onko vahingonkorvauskanne perusteltu	II - 4047
Asianosaisten lausumat	II - 4047
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi	II - 4049
Oikeudenkäyntikulut	II - 4057